

**Juraj Šimko Ul. Dekana Dúbravického 1824/34, 951 31 Močenok
IČO 35 368 071**

Rozšírenie existujúcej prevádzky zariadenia na zber odpadov a zber starých vozidiel

Oznámenie o zmene navrhovanej činnosti

Vypracované v zmysle zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie
v znení neskorších predpisov

Február 2016

I. Údaje o navrhovateľovi

1. Názov

JURAJ ŠIMKO

2. Identifikačné číslo

35 368 071

3. Sídlo

Ul. Dekana Dúbravického 1824/34, 951 31 Močenok

4. MENO, PRIEZVISKO, ADRESA, TELEFÓNNE ČÍSLO A INÉ KONTAKTNÉ ÚDAJE OPRÁVNENÉHO ZÁSTUPCU OBSTARÁVATEĽA

Meno a priezvisko: Juraj Šimko

Adresa: ul. Dekana Dúbravického 1824/34, 951 31 Močenok

Telefónne číslo: +421 905 962 210

5 . MENO, PRIEZVISKO, ADRESA, TELEFÓNNE ČÍSLO A INÉ KONTAKTNÉ ÚDAJE KONTAKTNEJ OSOBY, OD KTOREJ MOŽNO DOSTAŤ RELEVANTNÉ INFORMÁCIE O NAVRHOVANEJ ČINNOSTI A MIESTO NA KONZULTÁCIE

Meno a priezvisko: Ing. Viera Belovičová

Telefónne číslo: +421 97784549

E - mail: v.belovicova@centrum.sk

Miesto na konzultácie: Šaľa

II. NÁZOV ZMENY NAVRHOVANEJ ČINNOSTI

Rozšírenie existujúcej prevádzky zariadenia na zber odpadov o zber starých vozidiel

III. ÚDAJE O ZMENE NAVRHOVANEJ ČINNOSTI

III. 1. UMIESTNENIE NAVRHOVANEJ ČINNOSTI

Kraj:	Nitriansky
Okres:	Šaľa
Katastrálne územie:	Močenok
Parcelné číslo:	1747/190

Plocha, na ktorej sa navrhuje vykonávať zber starých vozidiel sa nachádza vo vyčlenenom priestore existujúceho areálu zariadenia na zber odpadov. Celková výmera pozemku pre zber starých vozidiel je 407 m². V liste vlastníctva je vedená ako zastavané plochy a nádvoria.

III.2. Stručný opis technického a technologického riešenia vrátane požiadaviek na vstupy a údaje o výstupoch

Dotknutý areál sa nachádza v intraviláne obce Močenok, v blízkosti obytnej zóny. Priestory na výkup kovového odpadu sú na súkromnom pozemku manželky investora, na parc. č. 1747/165, 746/9 a 746/11 o ploche cca 1140 m², od ktorej má investor tieto priestory prenajaté. Priestory sú oplotené, uzamknuté s prístupom z miestnej komunikácie. Areál je dopravne napojený na miestnu mestskú komunikačnú sieť.

Tento areál je využívaný na zber ostatných odpadov (zber druhotných surovín, a to zber železných a neželezných kovov). Ostatné odpady - druhotné suroviny (železné a neželezné kovy) od pôvodcov, resp. držiteľov odpadov sú dočasne uložené vo vyhradenom priestore v zmysle platnej legislatívy v oblasti odpadového hospodárstva až do doby ich zhodnotenia finálnym spracovateľom.

Navrhovaná zmena bude spočívať vo vybudovaní novej spevnenej plochy na zber starých vozidiel, na vedľajšom pozemku, ktorý je taktiež vo vlastníctve manželky investora. Investor Juraj Šimko má s manželkou Jaroslavou Šimkovou na túto plochu uzatvorenú nájomnú zmluvu. Situácia a nájomná zmluva sú prílohou tohto oznámenia.

Spevnená plocha bude vybudovaná tak, aby spĺňala najmä tieto požiadavky:

- umiestnenie a rozloha zariadenia musia zodpovedať počtu a kategórii starých vozidiel prijímaných do zariadenia na zber,
- zariadenie na zber starých vozidiel musí byť vhodným spôsobom oddelené a označené

- plocha zariadenia na zber starých vozidiel musí byť spevnená, nepriepustná a vyspádovaná tak, aby prípadné úniky prevádzkových kvapalín stekali do zbernej nádrže nečistôt s vybavenej lapačom olejov,
- zariadenie zberne starých vozidiel musí byť zabezpečené proti vstupu cudzích osôb a umiestnené v uzavretom priestore alebo oplotené dostatočne pevným plotom.

V súčasnej dobe dotknutý areál zahŕňa v sebe:

- Skladovú halu s administratívou, ktorá je rozdelená na skladovaciu a kancelársku časť, v ktorej je zabezpečené denné a umelé osvetlenie, prirodzené vetranie. Vykurovanie v kancelárskej časti bude zabezpečené pomocou elektrického vyhrievača.
- Vonkajšiu skladovo-manipulačnú plochu, ktorá slúži na uskladnenie a manipuláciu s ostatným odpadom. Manipulačné plochy zabezpečujú aj potrebný pohyb vozidiel a mechanizmov pre manipuláciu s kovovými odpadmi.
- Váha
- Kontajnery a zberné nádoby, ktoré sú určené na zber jednotlivých druhov ostatných odpadov.
- Oplotenie - celý areál je oplotený betónovým bariérovým plotom. Oplotenie slúži na zamedzenie vniknutiu neoprávnených osôb do areálu.
- Vstupná brána - slúžiaca na príjem a expedíciu odpadov so železných a neželezných kovov.
- Sociálne zariadenie je situované v príľahlom rodinnom dome investora (studená a teplá voda, WC, umývadlo, sprcha). Táto budova je napojená na verejný vodovod a kanalizáciu.
- Informačná tabuľa slúži na označenie zariadenia v zmysle zákona č. 79/2015 Z.z o odpadoch a vyhlášky 371/2015, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch a označuje
 - a) názov zariadenia,
 - b) obchodné meno a miesto podnikania prevádzkovateľa zariadenia,
 - c) prevádzkový čas zariadenia,
 - d) zoznam druhov odpadov, s ktorými sa v zariadení nakladá,
 - e) názov orgánu štátnej správy, ktorý vydal súhlas na prevádzkovanie zariadenia,
 - f) meno a priezvisko osoby zodpovednej za prevádzku zariadenia a jej telefónne číslo.

V rámci tohto existujúceho areálu investor plánuje vytvoriť novonavrhovanú plochu pre zber starých vozidiel. Táto plocha bude mať 407 m² (11,50 m x 8,10 m) a bude určená pre maximálne 20 starých automobilov. Bude dôkladne zabezpečená proti úniku škodlivých látok do okolitého prostredia.

Základové pásy budú založené na štrkopieskovom lôžku do nezamrzajúcej hĺbky 800 mm a šírky 250 mm.

Plocha zberu starých vozidiel kvôli zabezpečeniu prenikania škodlivých látok do podlažia bude pozostávať z podkladového betónu, hydroizolácie, proti ropným látkam a betónu, ktoré budú po celej pôdorysnej ploche. Podlaha bude vyspádovaná 2% do odtokového žlabu, ktorý vyústi do zbernej nádoby opatrenej certifikovaným lapačom olejov s dostatočnou kapacitou pre zachytenie prípadne uniknutých škodlivých látok. Vyčistená voda bude vedená do vsaku.

Pozemok bude ohradený s novou vstupnou bránou, riadne označený.

Organizačné a technické zabezpečenie prevádzky a ochrany zariadenia:

Zber starých vozidiel bude organizovaný prostredníctvom prepravného odťahovacieho nákladného vozidla investora, alebo priamo držiteľom starého vozidla do objektu.

Organizačne bude prevádzka zabezpečená ako doteraz 2 pracovníkmi /výkupcami/. Vyzbierané vozidlá kategórie M1, N1 a L2e budú odovzdávané autorizovanému spracovateľovi starých vozidiel.

Predpokladaný vznik odpadov, ktoré vzniknú počas drobných stavebných prác pri realizácii plochy na zber starých vozidiel:

Katalógové číslo odpadu	Názov odpadu	Kategória	Množstvo	Spôsob nakladania
170506	Výkopová zemina	O	1,5	D1
170904	Zmiešané odpady zo stavieb	O	0,1	D1
150101	Obaly z papiera	O	0,1	R3
150102	Obaly z plastov	O	0,05	R3

Druhy odpadov pre navrhované rozšírenie zberu odpadov:

Katalógové číslo odpadu	Názov druhu odpadu	Kategória odpadu
160104	Staré vozidlá	N
160106	Staré vozidlá neobsahujúce kvapaliny a iné nebezpečné časti	O

Údaje o kapacite navrhovanej činnosti – zber starých vozidiel

Na navrhovanej ploche bude možné jednorázovo umiestniť maximálne 20 ks starých vozidiel. Pred naplnením kapacity bude zabezpečený odber vozidiel do zariadenia na spracovanie starých vozidiel. Na základe požiadaviek zákazníkov, vykonania prieskumu trhu a zváženia ekonomických aspektov prevádzky predpokladáme max. cca 5 ks starých vozidiel týždenne.

Prahové hodnoty, infraštruktúra – bod 9. prílohy č.8 zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov:

Zmena činnosti. Činnosti, ktoré budú predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie v rámci predloženej environmentálnej dokumentácie, sú uvedené v rámci Prílohy č. 8 k zákonu č. 24/2006 Z.z., v znení neskorších predpisov, v nasledovných položkách:

- **činnosti č. 9** - „Infraštruktúra“ **položka č. 10** - „Zhromažďovanie odpadov zo železných kovov a neželezných kovov, alebo starých vozidiel“ **časť „B“** - zisťovacie konanie bez limitu.

Požiadavky na vstupy:

- záber pôdy- zmenou činnosti vznikajú nároky na nový záber pôdy 407 m², avšak činnosť bude umiestnená v jestvujúcom zbernom dvore, na susednom pozemku
- potreba vody- zostane na tej istej úrovni. Priestory na kancelárske účely nie sú napojené na vodovod a verejnú kanalizáciu. Sociálne zariadenie je v priľahlom rodinnom dome investora (studená a teplá voda, WC, umývadlo, sprcha). Táto budova je napojená na verejný vodovod a kanalizáciu.
- ostatné surovinové a energetické zdroje- zmena navrhovanej činnosti nevytvára nároky na surovinové a energetické zdroje
- dopravná a iná infraštruktúra – využitá bude existujúca infraštruktúra, zmena nevyvoláva potrebu budovania ďalšej infraštruktúry
- nároky na pracovné sily –nevyvoláva nároky na nové pracovné sily.

Požiadavky na výstupy:

Realizáciou dodatočnej činnosti, teda rozšírenia zberu o nové katalógové čísla odpadov nedôjde k takým výstupom, ktoré by ovplyvňovali kvalitu ovzdušia, odpadové vody, pôdu. Predmetné rozšírenie nie je zdrojom hluku, vibrácií, žiarenia, tepla a zápachu.

III.3. Prepojenie s ostatnými plánovanými a realizovanými činnosťami v dotknutom území a možné riziká havárií vzhľadom na použité látky a technológie.

Na základe uvedených vplyvov hodnotenej činnosti nie je predpoklad vzniku žiadnych vyvolaných súvislostí s priamym negatívnym dopadom na súčasný stav životného prostredia predmetného územia a jeho okolia.

Navrhované a existujúce technologické, technické a bezpečnostné opatrenia v maximálnej miere zabezpečujú vylúčenie prevádzkových rizík s nepriaznivým vplyvom na životné prostredie a zdravie človeka. Prevádzkové podmienky v stave štandardnej prevádzky v maximálnej miere eliminujú riziko vzniku prevádzkových nehôd súvisiacich priamo s prevádzkou ako i havárií príp. mimoriadnych udalostí s možným negatívnym vplyvom na zdravie človeka a príslušné životné prostredie. Ich eliminovanie je podmienené dodržiavaním platných právnych predpisov súvisiacich s ochranou životného prostredia, bezpečnosťou a ochranou zdravia pri práci.

V súčasnosti sa na základe povolenia v zariadení zbierajú nasledovné druhy odpadov :
Príloha č. 1 k Vyhláške č. 365/2015 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov.

Katalógové číslo	Názov odpadu	Kategória	Kód nakladania
02 01 10	Odpadové kovy	O	Z ,R13
12 01 01	Piliny a triesky zo železných kovov	O	Z ,R13
12 01 02	Prach a zlomky zo železných kovov	O	Z ,R13
12 01 03	Piliny a triesky z neželezných kovov	O	Z ,R13
12 01 04	Prach a zlomky z neželezných kovov	O	Z ,R13
12 01 13	Odpady zo zvarovania	O	Z ,R13
15 01 04	Obaly z kovu	O	Z ,R13
16 01 17	Železné kovy	O	Z ,R13
16 01 18	Neželezné kovy	O	Z ,R13
17 04 01	Meď, bronz, mosadz	O	Z ,R13
17 04 02	Hliník	O	Z ,R13
17 04 03	Olovo	O	Z ,R13
17 04 04	Zinok	O	Z ,R13
17 04 05	Železo a oceľ	O	Z ,R13
17 04 06	Cín	O	Z ,R13
17 04 07	Zmiešané kovy	O	Z ,R13
17 04 11	Káble a iné ako uvedené v 17 04 10	O	Z ,R13
19 10 01	Odpad zo železa a z ocele	O	Z ,R13
19 10 02	Odpad z neželezných kovov	O	Z ,R13
19 12 02	Železné kovy	O	Z ,R13
19 12 03	Neželezné kovy	O	Z ,R13
20 01 40	Kovy	O	Z ,R13

Legenda: O- ostatný odpad

Z - Zhromažďovanie odpadov je dočasné uloženie odpadov pred ďalším nakladaním s nimi na mieste vzniku

R13 - Skladovanie odpadov pred použitím niektorej z činností R1 až R12 (okrem dočasného uloženia pred zberom na mieste vzniku)

Na prevádzkovanie zariadenia boli vydané nasledovné súhlasy:

- Súhlas Obvodného úradu životného prostredia Šaľa na prevádzkovanie zariadenia na zber odpadov čj. A/2012/143-3-Okr. zo dňa 24. 1. 2012
- Predĺženie súhlasu Okresného úradu Šaľa, odbor starostlivosti o životné prostredie na prevádzkovanie zariadenia na zber odpadov č. OU-SA-OSZP-214/005794-2-Or zo dňa 17.10.2014

III.4. Druh požadovaného povolenia navrhovanej činnosti podľa osobitných predpisov.

- zmena využitia územia podľa zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov
- **súhlas** podľa § 97 ods. 1 písm. d) zákona č. 79/2015 o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov **na zber starých vozidiel**

Podľa § 64 zákona o odpadoch

(1) Zber starých vozidiel môže vykonávať spracovateľ starých vozidiel v rozsahu udelenej autorizácie podľa § 89 ods. 1 tretieho bodu alebo ten, kto má súhlas na prevádzkovanie zariadenia na zber starých vozidiel podľa § 97 ods. 1 písm. d) a uzavretú zmluvu so spracovateľom starých vozidiel.

Investor uzatvorí zmluvu so spracovateľom starých vozidiel.

(2) Osoba oprávnená na zber starých vozidiel je okrem povinností podľa § 14 a 16 povinná

- a) viesť a uchovávať evidenciu o prevzatých starých vozidlách a uchovávať ohlasované údaje,
- b) ohlasovať ustanovené údaje z evidencie podľa písmena a) štvrťročne príslušnému orgánu štátnej správy odpadového hospodárstva,
- c) prevziať každé staré vozidlo od jeho držiteľa; ak ide o kompletne staré vozidlo, tak bez požadovania poplatku alebo inej služby,
- d) vystaviť pri prevzatí starého vozidla potvrdenie o prevzatí starého vozidla na spracovanie a jeden exemplár odovzdať držiteľovi starého vozidla,
- e) vykonávať zber výhradne na účel prepravy starých vozidiel na ich spracovanie k spracovateľovi starých vozidiel okrem prípadu, ak zber vykonáva sám spracovateľ starých vozidiel,
- f) odovzdať spracovateľovi starých vozidiel, ktorý spĺňa podmienky tohto zákona, každé odobrané staré vozidlo do 30 dní,
- g) vykonávať zber starých vozidiel výlučne v zariadení, ktoré je zriadené a prevádzkované tak, aby nedochádzalo k ohrozeniu alebo poškodeniu životného prostredia ani k odcudzeniu starých vozidiel alebo ich častí,
- h) prevziať od držiteľa starého vozidla tabuľku s evidenčným číslom, osvedčenie o evidencii časť I, osvedčenie o evidencii časť II a bezodkladne znehodnotiť tabuľku s evidenčným číslom a zabezpečiť jej úplné spracovanie,
- i) zaslať po prevzatí starého vozidla na spracovanie v elektronickej forme orgánu policajného zboru údaje o odovzdaní starého vozidla na jeho spracovanie a následne mu doručiť osvedčenie o evidencii časť I a časť II,

j) vykonávať pri evidenčných úkonoch previerku osôb, dokladov a vozidiel vo verejne prístupných pátracích informačných systémoch Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo vnútra“).

III.5. Vyjadrenie o predpokladaných vplyvoch zmeny navrhovanej činnosti presahujúcich štátne hranice.

Prevádzkovanie zariadenia na zber odpadov nebude nepriaznivo vplývať na životné prostredie presahujúce štátne hranice. Na základe uvedeného nevyplýva navrhovateľovi povinnosť vypracovať dokumentáciu o hodnotení vplyvov navrhovanej činnosti presahujúcich štátne hranice podľa prílohy 15 zák. č. 24/2006 Z.z. v znení neskorších predpisov.

III.6. Základné informácie o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia vrátane zdravia ľudí.

Areál, v ktorom je navrhovaná činnosť situovaná, sa nachádza v obci Močenok.

1. CHARAKTERISTIKA PRÍRODNÉHO PROSTREDIA VRÁTANE CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ [NAPR. NAVRHOVANÉ CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIA, ÚZEMIA EURÓPSKEHO VÝZNAMU, SÚVISLÁ EURÓPSKA SÚSTAVA CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ (NATURA 2000), NÁRODNÉ PARKY, CHRÁNENÉ KRAJINNÉ OBLASTI, CHRÁNENÉ VODOHOSPODÁRSKE OBLASTI]

Všeobecné geografické pomery

Močenok je svojou veľkosťou, počtom obyvateľov, ekonomickou silou a rozvojovými perspektívami jednou z najvýznamnejších, ale aj najznámejších slovenských obcí. Administratívne patrí do okresu Šaľa. Obec sa rozkladá v úrodnej oblasti na juhozápadnom okraji Nitrianskej pahorkatiny medzi riekami Váh a Nitra. Preteká ňou - v smere zo severu na juh - potok Dlhý kanál, ktorý sa ľudovo nazýva Zúgov. Severná a severovýchodná časť obce je zvlnená, zatiaľ čo južná a juhozápadná rovinatá. Stred obce sa nachádza v nadmorskej výške 141 m, no najvyššie miesto v chotári, ktorého pôdu tvoria černoze a v údolných častiach lužné vrstvy, dosahuje až 183 m. V juhovýchodnej časti katastrálneho územia, ktorý patrí do važsko-dunajského priestoru, sú v hĺbke okolo 60 metrov veľké zásoby pitnej vody. Dedina leží v pásme mierneho podnebia s množstvom slnečných dní v roku. Zatiaľ čo leto sa tu vyznačuje horúcim počasím, neraz však s búrkami i krupobitím, zimy necharakterizujú silné mrazy. Pravda, v posledných rokoch aj tu, ako na celom Slovensku, možno pozorovať isté extrémne výkyvy.

Obcou prechádza štátna cesta, ktorá je odbočkou z hlavného cestného ťahu Bratislava - Nitra. Vetví sa tu dvoma smermi - do Nitry a popri podniku Duslo a.s. do Šale. Močenok je od Nitry vzdialený 18 km a od Šale 14 km, celkom blízko je aj Sereď. Jeho pôvodný pôdorys bol

vretenovitý, ale výstavbou nových štvrtí, ako sú Rokošová a Za kostolom, sa v druhej polovici 20. storočia zmenil. Najstaršou v obci je časť nazývaná Chalupy, v ktorej možno vidieť terasovito nakopené domy a úzke, krivolaké uličky. Obec dnes tvorí okolo 4 600 hektárov katastrálneho územia.

Geomorfologické pomery

Dotknuté územie patrí podľa geomorfologického členenia Slovenska (Mazúr et al. 2002) do provincie Západopanónska panva, subprovincie Malá Dunajská kotlina, oblasti Podunajská nížina, celku Podunajská rovina. Reliéf je rovinného charakteru, prevažujú depresie a mierne elevácie s výškovým rozdielom do 3m.

Podunajská rovina je mladou náplavovou nivou, ktorá je rozčlenená starými, mŕtvymi a živými riečnymi ramenami a pieskovými (sprašovými) akumuláciami s výškovým rozdielom 1 - 3 m (agradáčne valy tokov a medziagradáčne depresie) a eleváciami fluvialno-eolického pôvodu s relatívnym prevýšením do 3 - 4 m. Povrch terénu je iba mierne členitý, z morfológicko-morfometrických typov reliéfu (Atlas krajiny SR) sú zastúpené roviny nerozčlenené a roviny horizontálne rozčlenené. Zo základných eróznodenudačných typov je zastúpený reliéf rovín a nív.

Inžinierskogeologická charakteristika - prevládajúcim typom hornín v hĺbke do 5 m sú striedané piesčité a jemnozrnné zeminy a prevažne jemnozrnné zeminy. Územie je budované fluvialnymi sedimentmi, na povrchu sú eolické sedimenty (piesčité spraše) a nívne hlinité sedimenty, nepravidelne striedané ílom, hlinitým pieskom a ílovitým pieskom. Ich hrúbka je 2 - 4 m. Pod nimi do hĺbky 10 - 12 m je súvrstvie nepravidelne striedaných fluvialnych pieskov a štrkov. Predkvartérne podložie je budované neogénnymi ílmi a pieskami.

Geologická a tektonická stavba

Z geologického hľadiska je širšie okolie dotknutého územia budované kvartérnymi a neogénnymi sedimentmi, ktoré tvoria výplň celej Podunajskej panvy. Podunajská panva vytvára rozsiahlu tektonickú štruktúru a z hľadiska neotektonických pohybov sa neustále dotvára. V strednom bádene (neogén), sa v Podunajskej panve usadili štrky, piesky a íly. Hrúbka bádenských sedimentov dosahuje až 3 000 m.

Obdobie sarmatu reprezentujú v Podunajskej panve prevažne íly a silty vrábelského súvrstvia. Na okrajoch panvy sa usadili prevažne štrky, piesky a piesčité vápence s hrúbkou 500 m. V panóne sa v panve uložili hlavne pestré často piesčité a vápnité íly, piesky. Najväčšiu hrúbku 3 500 m spolu s ílmi a pieskami pontu beladického súvrstvia dosahujú v oblasti centrálnej gabčíkovej depresie. Širšie okolie dotknutého územia pokrývajú kvartérne sedimenty, ktoré podľa genézy môžeme rozdeliť na: fluvialne, eolické, deluvialne a antropogénne sedimenty. Fluvialne sedimenty majú najväčšie rozšírenie a vyplňajú údolnú nivu Váhu. Tvoria ich štrkovité a piesčité uloženiny, ktoré sedimentovali v samotnom koryte toku a v jeho blízkosti. V širšom okolí dotknutého územia majú prevahu piesčité sedimenty s prímесou štrkových valúnov. Najvrchnejšiu časť súvrstvia vytvárajú jemnozrnné sedimenty nivnej formácie. Sú zastúpené hlinou, piesčitou hlinou, piesčitým ílom, ílom so strednou a vysokou

plasticitou. Lokálne sa môžu vyskytovať aj organické sedimenty ako výplň mŕtvych ramien. Hrúbka sedimentov nivnej formácie je veľmi premenlivá a pohybuje sa od 2 do 5 m. Eolické sedimenty sú zastúpené viatymi pieskami, ktoré vznikli vyvieváním z fluviálnych sedimentov v nive Váhu. Vyskytujú sa v malých izolovaných plochách. Piesky sú zle zrnené, jemné s vápnitými konkréciami. Deluviálne sedimenty majú podradné zastúpenie. Hrúbka vrstvy kolíše od 1 do 4 m. K antropogénnym sedimentom priradujeme aj stavebné zemné konštrukcie - ochranné hrádze, cestné telesá a násypy väčšieho rozsahu. Hlavnými stavebnými jednotkami časti Podunajskej panvy, kde zasahuje dotknuté územie sú sedimenty neogénu, na ktorých sa uložili rôzne hrubé kvartérne sedimenty. Podložie je tvorené najmä metamorfovanými horninami kryštalinika.

Neogénne sedimenty (vrchný miocén - pliocén) tvoria hlavnú časť výplne panvy. V ich zložení prevládajú pestré íly, piesky (panón - pont) a štrky (dák - ruman) Kolárovskej formácie. Celková mocnosť neogénnych súvrství je v oblasti Šale približne 3000m.

Z kvartérnych sedimentov prevažujú fluviálne štrky, štrkopiesky až piesky hrúbky cca 15-20 m. Okrem nich sa vyskytujú aj mokradné sedimenty a rašeliny, eolické piesky a antropogénne sedimenty.

Geodynamické javy

V dotknutom území a jeho okolí nie je dokumentovaný výskyt geodynamických javov. Územie má charakter roviny. V dotknutom území a jeho širšom okolí je aktuálna a potenciálna vodná erózia pôd nepatrná, eolická erózia je stredná až silná. Účinky veternej erózie zmierňujú porasty drevín vysadené v okolí poľných ciest.

Podľa normy STN 73 0036 (Mapy seizmických oblastí na území SR) patrí dotknuté územie do oblasti s intenzitou seizmických otrasov o sile 6^o stupnice MSK-64.

Geochemickými typmi hornín v celom území sú ílovce a pieskovce.

Tektonika - morfoštruktúrnou črtou územia je nepravidelná kryhová depresná štruktúra. Územie je súčasťou mohutnej neogénnej panvy. V celom území prevládajú tektonické poruchy hlavného karpatského smeru (sládkovičovský a majcichovský zlom). Predpokladanou hlavnou tektonickou líniou v území je vážsky zlom severojužného smeru.

Z hľadiska **neotektonických pomerov** je územie súčasťou podsústavy Panónskej panvy s poklesom stredným, na juhu s prechodom do územia s poklesom veľkým. Celý severný priestor je územím so zdvihom stredným a zdvihom malým až veľmi malým (Dolnovážska niva).

Hydrogeologické pomery - Územie patrí do povodia Váhu, do čiastkového povodia potoka Jarčie. Režim prietokov v tomto toku je ovplyvňovaný prevažne atmosférickými zrážkami. Maximálne prietoky sa vyskytujú v čase topenia snehu a pri letných búrkach. Minimálne prietoky sú charakteristické hlavne v zimnom období (Bím, M. et al., 1978). Hlavnú hydrologickú os územia však tvorí Hájsky potok, ktorý spolu s pravobrežným bezmenným prítokom ústiace do neho na južnom konci zastavaného územia obce pri vodnom zdroji, odvodňuje prevažnú časť katastra. Prietokový režim potoka je taktiež závislý najmä na zrážkovej činnosti a je rozkolísaný

tiež v dôsledku oráčinového typu krajiny v okolí jeho pramenísk. Do siete vodných tokov územia patrí Sický kanál, ktorý spolu s ďalším, bezmenným kanálom odvodňujú slanisko Síky.

Radónové riziko

Priamo dotknuté a bližšie kontaktné územie patrí do oblasti nízkeho radónového rizika.

Ložiská nerastných surovín

Dotknuté územie nezasahuje do žiadnych dobývacích priestorov, výhradných i nevýhradných ložísk surovín ani chránených ložiskových území ložísk nerastov.

Zdroj štrkov a štrkopieskov vhodných ako stavebná surovina predstavujú fluvialne sedimenty rieky Váh. Priamo v dotknutom území a jeho užšom okolí sa však neťažia. V širšom okolí sa nachádzajú ložiská štrkopieskov a pieskov v lokalitách: Selice 3,5 km západne od obce, na ľavom brehu rieky Váh so zásobami približne 2 500 tisíc m³ a Vlčany na juhovýchodnom okraji obce v koryte Váhu s objemom zásob 500 tisíc m³.

Klimatické pomery- podľa klimatického členenia Slovenska (Atlas SSR, 1980) patrí územie do teplého a suchého klimatického okrsku s miernou zimou a dlhším slnečným svitom. Z hľadiska klimatického je pomerne jednotvárne, významné mikroklimatické rozdiely sú medzi zastavaným a nezastavaným územím, predovšetkým vo vzťahu k Váhu, lesným komplexom, depresiami roviny, oráčinovou krajinou a urbanizovaným priestorom. Extrémne teploty v širšom okolí boli zaznamenané v auguste roku 1905 (39⁰C) a vo februári roku 1929 (-35⁰C). Zimy bývajú mierne a s pomerne slabou snehovou pokrývkou. Podunajská rovina patrí k najsuchším a najteplejším územiam Slovenska. Je to podmienené prevládajúcim prúdením vzduchu (S a SZ vetry) a výrazným bariérovým efektom Malých Karpát a pahorkatiny. Extrémne hodnoty zrážok v širšom okolí boli zaznamenané v roku 1900 (907 mm) a v roku 1937 (863 mm), v roku 1921 (386 mm) a v roku 1932 (400 mm). Ku koncu 20. storočia boli častejšie zaznamenávané ročné úhrny nižšie ako 500 mm, alebo ich významné nepravidelnosti. Potenciálny ročný výpar v území je 775 mm. Územie sa vyznačuje vysokým počtom hodín slnečného svitu, ktorého priemer v dlhodobom sledovaní je viac ako 2000 hodín ročne, z toho vo vegetačnom období viac ako 1450 hodín ročne. V júli trvá slnečný svit priemerne 285 hodín a v decembri iba 50 hodín. V chladnom polroku (15 % dní) sa vyskytujú mohutné teplotné inverzie siahajúce do výšok 700 - 1000 m, ktoré ostávajú stabilné aj niekoľko po sebe idúcich dní.

Priemerná teplota vzduchu v °C

Stanica	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XI	ø
Šaľa	-2,2	-0,2	4,4	10,3	15,3	18,8	20,6	19,8	16,0	10,0	4,9	0,6	9,8
Žihárec	-2,3	-0,4	4,4	10,0	14,9	18,3	20,3	19,4	15,7	9,7	4,5	0,5	9,6

Priemerné úrovne relatívnej vlhkosti vzduchu v %

Stanica	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ø
Kráľová n/V	85	81	76	67	68	67	67	68	69	77	84	86	75
Žihárec	88	84	76	69	69	71	69	71	74	81	87	91	78

Priemerné mesačné úhrny zrážok v mm namerané v stanici Šaľa

Mesiac	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Σ
zrážky v mm	35	38	37	35	57	63	64	57	32	51	54	45	568

smer vetra (častosť v ‰)	S	SV	V	JV	J	JZ	Z	SZ	bezvetrie
za rok	92	58	122	126	81	78	132	201	110
zimné mesiace	92	64	162	152	74	80	118	166	92
letné mesiace	100	55	72	90	80	72	149	241	141

rýchlosť vetra (m.s^{-1})	S	SV	V	JV	J	JZ	Z	SZ
Rok	3,5	2,6	3,4	3,4	3,1	2,8	3,6	4,2
zimné mesiace	3,6	3,2	3,8	3,8	3,2	3,2	4,3	4,6
letné mesiace	3,0	2,2	2,4	2,7	2,4	2,4	3,0	3,6

zdroj: Klimatické pomery na Slovensku, Zborník prác SHMÚ v Bratislave ZV.33/I (1991)

Územie je dobre prevetrávané, čo je dôležité predovšetkým pri posudzovaní klimatickej a mikroklimatickej pohody (subjektívny faktor) a koncentrácie látok znečisťujúcich a zaťažujúcich prostredie v prízemných vrstvách atmosféry (objektívny faktor). Širšie územie je ovplyvňované intenzívnymi eolickými procesmi, strednou až veľmi silnou defláciou. Súvisí to s vysokým stupňom antropogenizácie okolitej krajiny, čo sa prejavuje na stabilite vrchných vrstiev pôdneho profilu, zásobách pôdnej vlhky a čistote atmosféry v prízemných vrstvách.

Povrchové vody

Hydrologicky patrí dotknuté územie a jeho okolie do povodia Dolného Váhu a Strednej Nitry. Dotknuté územie je odvodňované sústavou umelo vybudovaných vodných kanálov (Močenský kanál, kanál Močenok - Veča, Trnovecký kanál) a tokom Zajarčie. Východným smerom na hranici dotknutého územia preteká Dlhý kanál ústiaci do toku Nitra pri Nových Zámkoch. Dotknuté územie sa nachádza na rozvodí tokov Váh a Nitra.

Hydrologické údaje sledovaného profilu v $\text{m}^3.\text{s}^{-1}$

	Q_1	Q_a	Q_{355d}	Q_{364d}	Q_{270}
Váh - Sered'	860	152,6	35,86	26,7	65,62

Vysvetlivky: Q_1 - max. prietok dosiahnutý alebo prekročený raz za rok, Q_a - priemerný ročný prietok, Q_{355d} - prietok dosiahnutý 355 dní v roku, Q_{364d} - prietok dosiahnutý 364 dní v roku, Q_{270} - prietok dosiahnutý 270 dní v roku.

N - ročné veľké vody $Q_N \text{m}^3.\text{s}^{-1}$

	1	5	10	20	50	100
Váh - Sered'	957	1446	1630	1793	2007	2160

Ovplyvnené priemerné mesačné prietoky v $\text{m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$ na Váhu v Šali (2002)

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
169	302	203	157	112	143	122	131	86	148	180	140	157

Kvalita povrchovej vody sa sleduje na rieke Váh správcom toku. V povodí Váhu dĺžka sledovaných tokov je 897 km, kvalita je sledovaná na 30 miestach v dĺžke 619 km tokov.

Kvalita povrchových vôd v oblasti (2002)

Profil	ukazovatele podľa STN 75 7221							
	A	B	C	D	E	F	G	H
Váh - Sered'	3-4	3	2-3	4	4	4	-	-

Vysvetlivky: A - kyslíkový režim; B - základné fyzikálno-chemické ukazovatele; C - nutrienty; D - biologické ukazovatele; E - mikrobiologické ukazovatele; F - anorganické a organické mikropolutanty; G - toxicita; H - rádioaktivita; 1 - najnižší stupeň znečistenia (veľmi čistá voda); 5 - najvyšší stupeň znečistenia (veľmi silne znečistená voda).

Celé územie dolného Váhu je v zóne hustoty riečnej siete do $100 \text{ m}/\text{km}^2$. Priemerný ročný špecifický odtok v oblasti je približne $1 \text{ l} \cdot \text{s}^{-1}$ na km^2 . Ľadové úkazy na rieke začínajú priemerne v polovici decembra a končia priemerne v druhej polovici februára. Rieka zamrzá v priemere v januári až februári. Podľa dlhodobého pozorovania v rámci štátnej pozorovacej siete, je v profile Váhu v Seredi najhoršia kvalita vôd. Hlavným zdrojom znečistenia sú komunálne odpadové vody a priemysel, spojovací kanál Dudváh - Váh a poľnohospodárska výroba. Miesta odberov zameraných na sledovanie rádioaktivity sú na Hornom Dudváhu a na Manivieri. Ovplyvňovanie kvality vôd Váhu nie je definované. Vodné plochy - Vodná nádrž Kráľová s plochou asi 12 km^2 vzdúva vody Váhu do prevádzkovej hladiny 122 - 124 m n.m. a významne ovplyvňuje režim podzemných vôd v krajine. Charakteristické parametre: min. hydrostatická hladina 122,00 m n.m.; max. hydrostatická hladina 124,00 m n.m.; prevádzková hl. pri $Q 400 \text{ m}^3/\text{s}$ 124,36 m n.m.; Q_{100R} 1 680 m^3/s - 126,03 m n.m.; Q_{1000R} 2 200 m^3/s - 126,70 m n.m. Ochrana územia pred povodňovými vodami je dostatočná. V širšom dotknutom území prirodzené vodné plochy nie sú. Umelé vodné plochy vznikli po ťažbe hĺn, piesku, štrkopieskov a štrkov.

Podzemné vody - kolektorom podzemných vôd v území sú kvartérne náplavy rieky Váh s vysokým stupňom zvodnenia. Podzemná voda na mieste navrhovanej činnosti je v hĺbke 2,5 - 3 m pod terénom a reaguje na režim Váhu. Znečistenie povrchového toku sa prejavuje aj na zhoršenej kvalite podzemných vôd krajiny. Podzemné vody v prirodzenom stave vykazujú zvýšený obsah Fe a Mn, zlúčenín dusíka, chloridov a síranov (preukázané napr. rozbormi v 60. rokoch 20. stor.) a často sú bakteriologicky závadné. Vody kvartérnych horizontov nie sú vhodné na pitné účely. Širšie dotknuté územie mesta je mimo oblastí pozorovania kvality podzemných vôd SHMÚ. Najbližšie pozorovacie objekty sú v Hlohovci, Galante a v Šali. Využiteľné množstvo podzemných vôd hydrogeologického rajónu Q 048 je 1 až $4 \text{ l} \cdot \text{s}^{-1} \cdot \text{km}^2$, vody sú však prevažne využívané iba pre individuálnu úžitkovú spotrebu. **Vodohospodársky chránené**

územia - lokalita nie je územnou súčasťou vodohospodársky chránených území. Celé širšie dotknuté územie je súčasťou citlivej a zraniteľnej oblasti podzemných vôd. **Pramene a pramenné oblasti** - na lokalite a v jej kontaktnom okolí nie sú.

Termálne a minerálne vody - v širšom okolí lokality aktívne zdroje termálnych a minerálnych vôd nie sú.

Územná ochrana prírody - priamo do lokality nezasahuje žiadne chránené územie, alebo jeho ochranné pásmo. V zmysle zákona NR SR č. 543/2001 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, na mieste navrhovanej činnosti platí 1. stupeň ochrany.

Lokalita nie je súčasťou chráneného vtáčieho územia.

Druhovú ochranu prírody - na lokalite nebol sledovaný, alebo zaznamenaný trvalý výskyt chránených druhov rastlín ani živočíchov. V území návrhu a v blízkom kontaktnom území nebola vykonaná identifikácia, alebo inventarizácia fauny a flóry.

Osobitne chránené druhy živočíchov a rastlín - na lokalite nebol vykonaný prieskum, alebo sledovanie výskytu chránených druhov.

Chránené stromy - na území navrhovanej činnosti a v kontaktnom území nie sú.

Vodohospodársky chránené územia - lokalita navrhovanej činnosti je súčasťou citlivej a zraniteľnej oblasti podľa NV SR č. 249/2003 Z.z.. Na mieste navrhovanej činnosti nie sú aktívne zdroje podzemných vôd určené pre hromadné zásobovanie obyvateľstva. Cez obec tečú iba malé potoky. Najväčšia rieka, ktorá preteká obcou je Dlhý Kanál, pripomína svojou úzkosťou a dĺžkou kanál. Do neho sa vlievajú všetky iné, niektoré aj v obci prameniace potoky. Tento kanál tečie z Hornej Kráľovej, popri bytovkách vedľa mlynu k Čingovu. Odtiaľ prúdi smerom na Duslo a za ním sa aj vlieva do rieky Nitry. V Močenku sa vlievajú do Dlhého Kanálu potoky: Farský potok a Vinohradský potok. Vinohradský potok sa vlieva do Dlhého Kanálu popri Topoľkoch, tvoriaceho pozdĺžnu hrádzu medzi Močenkom a Hornou Kráľovou, blízko Párovskej ulice. Farský potok neobchádza centrum Močenka po bokoch ako Vinohradský potok, ale preteká priamo popod hlavnou križovatkou. Možno ho vidieť popri Zdravotnom stredisku Močenka, kde sa aj vlieva do Dlhého Kanála popod mostom smerom na Mlynskú ulicu. V obci sa nachádzajú aj menšie umelo vytvorené jazierka ako Šivavec a čerpačka na Sýkach. V okolí je aj írečský rybník, vodná nádrž Kráľova.

Potenciálne geoeekosystémy s najväčšou plochou sú reprezentované riečnymi nivami s lužnými lesmi s vtrúsenými dubovo-cerovými lesmi Podunajskej roviny. Koeficient ekologickej kvality územia mesta a širšieho dotknutého územia je 0 až 0,2, a to zaraďuje celé územie medzi reálne najmenej kvalitné územia SR. To je súčasne potenciálny predpoklad pre rozvoj iných funkcií v krajine. Súčasnú využívanie krajiny širšieho dotknutého územia je definované ako vhodné (prevažujúce poľnohospodárske využívanie) s návrhom na ponechanie stavu s primeranými korekciami funkčného využívania potenciálov (bez bližšieho určenia).

Pôdny kryt hodnoteného územia je podmienený najmä vlastnosťami abiotických prírodných faktorov, ale je modifikovaný i činnosťou človeka. Substrát pre pôdny kryt v oblasti tvoria hlboké bezskeletné pôdy a holocénne sedimenty. Nachádzajú sa na nich hydromorfné pôdy, a to najmä hydromorfné fluvizeme glejové a fluvizeme modálne, semihydromorfné čiernice až po terestrické, ktoré sú len výnimočne ovplyvnené podzemnou vodou. V okrese Šaľa je pomerne *vysoký podiel fluvizeme modálnej*, pričom na menších plochách sa vyskytujú i čiernice modálne až glejové a černozeme pseudoglejové.

Z *hľadiska kontaminácie pôdy* je hodnotené územie s nízkym obsahom rizikových látok, z mobilných zdrojov znečisťovania ovzdušia to budú *dopravné prostriedky a mechanizmy*, ktoré sa monitorujú, pretože hodnoty väčšiny týchto látok (kadmium, olovo, chróm, zinok a meď), sú hlboko pod limitnými hodnotami. To isté platí i pre PAU. Z ostatných polutantov zo skupiny chlórovaných uhľovodíkov (PCB, HCH, DDT a iné) a ropných látok (NEL) neboli zaznamenané významnejšie znečistenie pôdy.

Z hľadiska vplyvu *vodnej erózie* môžeme konštatovať, že táto vzhľadom na rovinný reliéf územia nie je typická pre hodnotené územie. *Veterná erózia* poškodzuje plochy bez vegetačného krytu, najmä v období sucha, a to v S časti územia na piesočnatých až hlinito - piesočnatých pôdach, využívaných ako veľkoplošná orná pôda.

Z hľadiska úrodnosti región patrí k najúrodnejším územiám Slovenska. Podľa stupňa bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek (BPEJ) prevládajú vysoko produkčné pôdy najvyššej kvality s vysokým obsahom humusu (viac ako 2,3 %).

Poľnohospodárska pôda je najdôležitejším prírodným zdrojom nielen z hľadiska výmery, ale i z hľadiska bonity pôdy. Poľnohospodárska prvovýroba je zameraná predovšetkým na produkciu husto siatych obilnín, okopanín, technických plodín. Priaznivé podmienky sú pre rozvoj vinohradníctva a ovocných sádov. V živočíšnej výrobe dominuje chov hovädzieho dobytky a ošípaných, zvyšuje sa produkcia hydiny, vajec a chov moriek.

Podľa fyto geografického členenia územia Slovenska patrí územie okresu do oblasti panónskej flóry (Panonicum), obvodu europanónskej xerothermnej flóry (Eupanonicum) a Podunajskej oblasti.

Podľa členenia územia Slovenska na živočíšne regióny patrí územie okresu do Panónskej oblasti, juhoslovenského obvodu, dunajského okrsku, podokrsku lužného a v časti Nitrianskej pahorkatiny podokrsku pahorkatinového._

Flóra a fauna

Na základe fyto geografického členenia Slovenska patrí územie do oblasti panónskej flóry (*Pannonicum*), obvodu eupanónskej xerothermnej flóry (*Eupannonicum*), okresu Podunajská nížina.

Dominantným prostredím je hydrosféra Váhu ako riečny biotop územia. Rieka má významne

narušený hydrologický režim, aj keď sledovaný úsek Váhu patrí k jeho najzachovalejším na Slovensku. Súčasné zastúpenie druhov fauny je výsledkom pôsobenia a zásahov človeka. Uplatňujú sa tu druhy od nížinných až po horské.

Zo suchozemského prostredia sú lužné lesy biologicky a krajinársky najcennejšie formácie. Z hľadiska štruktúry predstavujú etážový komplex s relatívne samostatnými stratotypmi. Ich význam je zosilnený tým, že sú to posledné refúgiá lesných živočíchov v dramaticky odlesnenej krajine. Vo faune dotknutého územia sú zastúpené prevažne kozmopolitné synantropné druhy viazané na biotopy ľudských sídiel a na voľnú oráčinovú a oráčino-lesnú krajinu.

Pôvodnú vegetáciu územia (mimo lesostepných a stepných spoločenstiev) dominantne zastupovali lužné lesy nížinné, lužné lesy vrbovo-topoľové pozdĺž toku Váhu, na ne na starších fluviálnych akumuláciách a na pahorkatine nadväzujúce dubovo-hrabové lesy panónske a na suchších, relatívne vyšších lokalitách terás roviny a na pahorkatine aj dubové xerothermofilné lesy ponticko -panónske a cerovo-dubové lesy. Koridorom Váhu sú sem sporadicky splavované i niektoré horské elementy. Okrem populácií a spoločenstiev závislých na klimatickom charaktere územia, je územie typické prítomnosťou azonálnych typov. V území prakticky nie je zachované plošne významné územie bez výrazných znakov synantropizácie. Obec Močenok patrí k teplejším regiónom Slovenskej republiky, a preto sa tu vyskytujú teplomilné rastliny, sem - tam vysádzané ihličnany, ale inak prevládajú listnaté stromy ako duby, brezy, gaštany a ďalšie. Pravým príkladom je pre toto rastlinstvo Močenský háj, Topoľky, ktorý dostal meno podľa veľkého výskytu topoľov.

Lokality Natura 2000

Natura 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie a hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok. Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii.

Sústavu NATURA 2000 tvoria 2 typy území:

- Osobitne chránené územia (Special Protection Areas, **SPA**) - vyhlasované na základe smernice o vtákoch - v národnej legislatíve: **chránené vtáčie územia**;
- Osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation, **SAC**) - vyhlasované na základe smernice o biotopoch - v národnej legislatíve: **územia európskeho významu** - pred vyhlásením, po vyhlásení je územie zaradené v príslušnej národnej kategórii chránených území

Významné chránené prírodné územia v obci Močenok

SKUEV0088 Síky (Prírodná rezervácia)

Navrhované územie sa nenachádza na lesnom pôdnom fonde. Územie je ohraničené okrajom

parcely areálu majera Síky, Sickým kanálom a z dvoch strán bezmennými kanálmi. Ochranné pásmo sa na lokalite explicitne nevymedzuje, keďže je ním v zmysle zákona územie do 100m od okraja rezervácie a bude v ňom platiť 3. stupeň ochrany. Celková výmera chráneného územia a ochranného pásma v členení podľa druhov pozemkov **32,685 ha**. Na území SKUEV 0088 Síky nachádzajú chránené druhy rastlín, ktoré sú: 1. Zaradené **do prílohy č. 4 vyhl. č. 24/2003 Z.z.**, a to: *Artemisia santonicum subsp. patens*, *Camphorosma annua*, *Plantago maritima*, *Tripolium pannonicum*, ide o druhy národného významu, na ochranu ktorých sa vyhlasujú chránené územia. 2. Zaradené **do prílohy č. 5 vyhl. č. 24/2003 Z.z.**, a to: *Artemisia santonicum subsp. patens*, *Camphorosma annua*, *Plantago maritima*, *Puccinellia limosa*, *Tripolium pannonicum* - ide o chránené druhy národného významu. 3. Na slanisku sa žiaľ nachádzajú aj invázne /cudzokrajné/ druhy rastlín - neofyty - *Conyza canadensis*, *Iva xanthiifolia*, *Solidago gigantea*, *Solidago canadensis*, expanzívne taxóny - napr. *Calamagrostis epigeios*, *Cirsium arvense*. Chránené územie - Močenský háj - Topoľky

2. KRAJINA, KRAJINNÝ OBRAZ, STABILITA, OCHRANA, SCENÉRIA

Štruktúra krajiny

Stupeň antropogénneho ovplyvnenia krajiny je veľmi vysoký. Výsledkom antropického pôsobenia v krajine je vznik poloprirodzených a umelých prvkov, ktoré spolu s prírodnými prvkami dotvárajú celkovú mozaiku súčasnej krajinnej štruktúry. Reprezentatívnymi potenciálnymi geoeosystémami sú riečne nivy s azonálnymi lužnými lesmi.

Zájmové miesto a jeho bližšie okolie je súčasťou intenzívne využívanej poľnohospodárskej pôdy. Detailnejšie je v najbližšom okolí poľnohospodárskeho objektu možné identifikovať nasledovné prvky sekundárnej krajinnej štruktúry :

- objekty poľnohospodárskej výroby
- dopravné línie
- malé plochy obytnej zástavby
- vzdušné elektrické vedenia

Širšie dotknuté územie má typický antropogénny charakter s intenzívnym polyfunkčným využitím. Ide o systém vzťahov poľnohospodárskej, priemyselnej, dopravnej a sídelnej krajiny Obec Močenok sa nachádza na juhozápadnom Slovensku. Z hľadiska územnosprávneho členenia patrí Močenok do okresu Šaľa, Nitrianskeho kraja. V S-J smere leží približne v jeho centrálnej časti, vo V-Z smere sa nachádza na západnej hranici kraja. Katastrálne územie obce Močenok patrí do geomorfologickej oblasti Podunajská nížina, celku Podunajská pahorkatina (Mazúr, E., Lukniš, M., 1986). Reliéf je výsledkom spolupôsobenia viacerých činiteľov ako vodnej erózie, eolickej činnosti, tektoniky. V záujmovom území sa uplatňujú dva typy reliéfu. Juhozápadná časť, ktorá predstavuje približne polovicu katastrálneho územia, je zvlnenou rovinou. Severovýchodná časť patriaca do Trnavskej pahorkatiny je eróžno-denudačným typom reliéfu nížinnej pahorkatiny s úvalinovými dolinami a úvalinami nížinných pahorkatín. Podľa nadmorských výšok spadajúcich do intervalu 100 - 180 m n.m. hovoríme o silne zvlnenom až

mierne rezanom reliéfe. Priemerná nadmorská výška záujmového územia je 123 m n.m. Záujmové územie je súčasťou severnej časti Podunajskej nížiny, ktorá predstavuje významnú štruktúrnú jednotku s charakteristickou panvovitou stavbou. Podložie panvy tvoria mezozoické a predmezozoické útvary. Výplň panvy tvoria sedimenty neogénu pozostávajúce z ílov, menej štrkov, pieskov, slieňov a polohami lignitu. Kvartér je v sledovanom území zastúpený prevažne eolickými sedimentmi - sprašou, ktorá tvorí aj niekoľko metrov mocný súvislý pokryv neogénu v pahorkatinnej časti územia. V južnej časti je tento pokryv prerušený. Spraše sú odplavené a na neogéne ležia fluviálne piesčité štrky a piesky, prevažne zakryté vrstvou hĺn (Bím, M. et al., 1978). Z hydrogeologického hľadiska sú najvýznamnejšie štrkopiesky a piesky rumanu, ktoré svojou dobrou priepustnosťou poskytujú zdroje podzemnej vody dobrej výdatnosti. (Darnadi, Š., 1987).

Krajinný obraz - plocha navrhovanej činnosti je súčasťou oráčinovej krajiny v mestskom sídle. Pozemok je plochý, s antropogénnym reliéfom. Sídlný a priemyselný areál je funkčný a optickou dominantou krajiny.

Stabilita - celé širšie dotknuté územie je klasifikované ako územie ekologicky nestabilné. Ekologická kvalita priestorovej štruktúry krajiny je nepriaznivá.

Územný systém stresových faktorov - územie je nadpriemerne využívaným územím s výrazným narušením prírodných hodnôt. Širšie zázemie je predovšetkým poľnohospodárskym a sídelným územím s rôznym, prevažne však vysokým stupňom narušenia. Ide o územie ekologicky stredne stabilné až nestabilné. Ekologická kvalita priestorovej štruktúry krajiny je nepriaznivá, iba vo východnom okolí (medzihrádzový priestor Váhu) je priaznivá. Iné vzťahy sú uvedené vyššie. V katastri sa nachádzajú dva regionálne biocentrá, regionálny biokoridor, ako aj lokálne biocentrá. Tieto prvky USES je nutné chrániť a zveľaďovať, aby sa kvalita životného prostredia zachovala, resp. zlepšila.

Podľa stupňa urbanizácie ide o krajinu so stredným až vysokým stupňom osídlenia a so súvisle zastavaným územím s plochou väčšou ako 1 km². Územie je definované ako urbanizovaný a priemyselný areál a poľnohospodársky areál.

Ochrana prírody

Chránený areál

Za chránené územia možno vyhlásiť lokality, na ktorých sa nachádzajú biotopy európskeho významu a biotopy národného významu, biotopy druhov európskeho významu, biotopy druhov národného významu a biotopy vtákov, vrátane sťahovavých druhov, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia, významné krajinné prvky alebo územia medzinárodného významu.

Prvky územného systému ekologickej stability - kostra územného systému ekologickej stability vytvára v krajinnom priestore ekologickú sieť, ktorá zabezpečuje územnú ochranu všetkých

ekologicky hodnotných segmentov v území, vymedzuje priestory umožňujúce trvalú existenciu, rozmnožovanie, úkryt a výživu rastlinným a živočíšnym spoločenstvám typickým pre daný región - biocentrá (majú charakter jadrových území s prioritným ekostabilizačným účinkom v krajine), umožňuje migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov - biokoridory, zlepšuje pôdoochranárske, klimatické a ekostabilizačné podmienky v území.

V riešenom území sa nachádzajú nasledovné lokality pod územnou ochranou v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny :

- V samotnom sídle sa nachádza historický park - chránený areál Močenský park. Platí v ňom 4. stupeň územnej ochrany.
- V štádiu projektovej prípravy územnej ochrany je slaná lúka Síky. Toto územie je navrhnuté do sústavy území európskeho významu s kódom SKUEV 0088.

Riešené územie je súčasťou lovných alebo hniezdnych areálov desiatok chránených druhov vtákov, napríklad orla kráľovského, výra skalného, myšiaka lesného, jastraba lesného, jastraba krahulca, kane močiarnej, sokola myšiara, myšiarky močiarnej, plamienky driemavej, sovy lesnej, chriašteľa poľného, prepelice poľnej, chriašteľa vodného, kukučky jarabej, ďatľa veľkého, bučiaka nočného a podobne.

Riešené územie je aj súčasťou rozsiahlych zimovísk tzv. zimných hostí, ktoré sú do značnej miery túlavé (volavka biela, hus siatinná, myšiak severský a podobne).

V riešenom území sa vyskytujú chránené druhy obojživelníkov (rosnička zelená, skokan zelený, skokan rapotavý, kunka žltobruchá), chránené druhy plazov (jašterica zelená, užovka frčkaná) a chránené druhy cicavcov (niektoré druhy netopierov, tchor stepný, plch záhradný a mačka divá).

Prvky kostry ÚSES

Biocentrá

Za biocentrum považujeme geoekosystém alebo skupinu geosystémov, ktoré vytvárajú trvalé podmienky na rozmnožovanie, úkryt a výživu živých organizmov a na zachovanie a prirodzený vývoj ich spoločenstiev. Ide teda o taký segment krajiny, ktorý svojou veľkosťou a stavom ekologických podmienok umožňuje trvalú existenciu druhov a spoločenstiev jej prirodzeného genofondu.

Obecný les (biocentrum regionálneho významu - BcR), (biocentrum č. 1)

Súvislý komplex hospodárskych lesov s prevahou dubín v oblasti pahorkov, jeden z najväčších v Podunajskej nížine. Časť lesných porastov je znehodnotená výskytom agáta bieleho a jeho prenikaním do dubín.

Lesy (BcR č. 2.)

Dubový lesný porast pretiahnutého tvaru so značným podielom agáta bieleho.

Chlm 1 (BcR č. 3)

Topoľový lesný porast rozčlenený do viacerých úzkych alebo širších pásov so značným podielom lúk. Pôda je zasolená.

Barazdov majer (BcL - lokálne - č. 4.)

Topoľový lesný porast pretiahnutého tvaru s príľahlým úsekom potoka a lúky, areál vyhradenej zelene hospodárskeho dvora poľnohospodárskeho družstva.

Úsek Dlhého kanála (BcL č. 5.)

Úsek potoka Dlhý kanál a lúka.

Garaska (BcL č. 6.)

Úsek potoka Dlhý kanál, malý rybník, areál vyhradenej zelene hospodárskeho dvora poľnohospodárskeho družstva.

Mláka (BcL č. 7.)

Úsek potoka Dlhý kanál, lúka.

Topoľový lesík (BcL č. 8.)

Upravený vodný tok Dlhého kanála, topoľový lesík v susedstve a lúka.

Kľučiarenská dolina (BcL č. 9.)

Upravený vodný tok Dlhého kanála, topoľový lesík, lúka.

Kľučiareň (BcL č. 10)

Upravený vodný tok Dlhého kanála, lúka.

Dolná lúka (BcL č. 11.)

Ústie kanála Sládečkovce -Veča do Zajarčia a okolité lúky.

Zadné lúky (BcL č. 12.)

Ústie Sládečkovského kanála do Zajarčia, susedný rybníček a susedné lúky.

Majstrové. (BcL č. 13.)

Ústie Hornokráľovského kanála do Zajarčia, okolité lúky.

Hliník (BcL č. 14.)

Ústie Sického kanála do Hornokráľovského kanála, ťažobná jama hliníka a topoľový lesík.

Chlm 2 (BcL č. 15.)

Sútok dvoch bezmenných kanálov, okolité lúky.

Kapustniská (BcL č. 16.)

Lúka.

Nad vinicami (BcL č. 17.)

Lúka.

Biokoridory

Za biokoridor považujeme priestorovo prepojené súbory geoekosystémov, ktoré spájajú biocentrá a umožňujú migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov a ich spoločenstiev, na ktorých priestorovo nadväzujú interakčné prvky.

Dlhý kanál (Biokoridor regionálny - BkR č. 1.)

Regulovaný vodný tok a susedné pozemky.

Poľné cesty (BkR č. 2.)

Poľné cesty a susedné pozemky.

Zajarčie-Hornokráľovský kanál-Sický kanál-Kapustniská (BkR č. 3.)

Regulované vodné toky, poľné cesty a susedné pozemky.

Interakčné prvky

Interakčnými prvkami sú vinohrady, vysokokmenné sady, lúky, pasienky agátové lesíky, cintoríny, areály vyhradenej zelene, vodné toky a poľné cesty a medze s líniovou vysokou zeleňou.

Nadregionálny biokoridor Tok Váhu - územie pozdĺž toku Váhu pre rastlinné a živočíšne druhy a spoločenstvá, s pomerne dobre zachovanými spoločenstvami mäkkého a tvrdého lužného lesa a xerothermofilných druhov.

Nelesná drevinová vegetácia na lokalite nie je.

Charakteristika biotopov a ich významnosť - v širšom hodnotenom území sú evidované biotopy (Biotopy Slovenska - ÚKE SAV, 1992): **antropogénne** (priemyselné a sídelné - lokalita navrhovanej činnosti), **polia** - intenzívne a extenzívne obrábané v kontakte na obytné územie s redukovanou mikrobiologickou aktivitou pôdy. Súčasťou obytného územia sú **záhrady a verejná zeleň**. Mozaikovité v území sú biotopy medzí, opustenísk, skládok odpadového materiálu, skládok zemín, ciest, násypových telies.

Chránené, vzácne a ohrozené druhy a biotopy - na lokalite navrhovanej činnosti a v blízkom kontaktnom území nie sú evidované.

Významné migračné koridory živočíchov v kontaktnom území reprezentuje sieť koridorov regionálneho a nadregionálneho významu a sú viazané na dominantné vodné toky so sprievodnou vegetáciou a porastmi na lesnom pôdnom fonde a kontaktnú poľnohospodársku krajinu. Lokalita, vzhľadom na jej funkčné využívanie, nie je súčasťou týchto koridorov.

Uvedené prvky územného systému ekologickej stability nebudú negatívne ovplyvnené realizáciou predkladaného zámeru.

3. OBYVATEĽSTVO, JEHO AKTIVITY, INFRAŠTRUKTÚRA, KULTÚRNO - HISTORICKÉ HODNOTY ÚZEMIA

Obyvateľstvo a jeho aktivity

Z celkového počtu obyvateľov je 2225 žien a 2113 mužov. Podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva predstavuje v obci 47,3 %. Podieľa sa na tom 2051 ekonomicky aktívnych obyvateľov, z čoho je 1159 mužov a 892 žien.

Celkový počet obyvateľov Močenku v roku 2001 bol 4338.

Navrhovaný počet obyvateľov Močenku pre rok 2020 je 4950, pre návrhové obdobie roku 2027 je počet obyvateľov 5009.

VEKOVÉ ZLOŽENIE A ŠTRUKTÚRA - z hľadiska vekového zloženia bolo pri sčítaní v predproduktívnom veku 0 - 14 rokov v Močenku 865 obyvateľov. V najdôležitejšom produktívnom veku, muži 15 - 55 rokov bolo 1356 obyvateľov, v kategórii ženy 15 - 54 bolo 1133 obyvateľov. V poproduktívnom veku, mužov 60 rokov a viac je v obci 319 obyvateľov a žien 55 a viac ďalších 654 obyvateľov.

V percentuálnom vyjadrení obyvateľstva v obci je nasledovný pomer:

- v predproduktívnom veku 19,9 % obyvateľstva
- v produktívnom veku 57,4 % obyvateľstva
- poproduktívnom veku 22,4 % obyvateľstva

Priemerný vek obyvateľov Močenku je niečo cez 37 rokov, čo patrí v okrese Šaľa na tretie miesto s najnižším vekovým priemerom.

Tento veľmi priaznivý ukazovateľ je vhodné udržiavať hlavne zabezpečením pracovných príležitostí, možností pre bývanie a poskytnutím vhodnej vybavenostnej štruktúry obyvateľom. Obec Močenok má pre udržanie a zlepšovanie kvality života svojich obyvateľov vhodné podmienky.

Navrhovaný počet bytov, domov a obyvateľov pre návrhové obdobie roku 2027:

	Počet obyv.	počet bytov	počet domov
Zniž. obložnosti exist. domov	3787	1250	1082

Zabývanie časti neobýv. domov	100	39	34
Lokalita 01 /Nové chalupy/	133	53	46
Lokalita 02 /Nová Mlynská/	156	62	54
Lokalita 03 /Brehy/	35	14	12
Lokalita 04 /Borzagoš II/	180	72	62
Lokalita 05 /Lúčky/	116	46	40
Lokalita 06 /Cyrila Metoda/	96	38	33
Lokalita 07 /Východ/	325	129	112
Lokalita 08 /Nitrianska/	35	14	12
Lokalita 11 /M.R.Štefánika/	46	18	16
Spolu pre návrhové obdobie/2027/	5009	1735	1503

Pre navrhované lokality rozvoja bývania sme uvažovali s obložnosťou 2,9 obyv./dom a 2,8 obyvateľov/byt. Pri vylepšení kvality existujúcich bytov sme uvažovali s obložnosťou 3,5 obyv./dom.

Močenok sa nachádza na juhozápadnom okraji od krajského mesta Nitry, ktorá je vzdialená od obce 17 kilometrov. Z juhozápadnej strany susedí obec s mestom Šaľa, vzdialeného 14 km, ktoré sa stalo od augusta 1996 na základe nového územnosprávneho členenia tiež okresným mestom. Zo severnej strany susedí s obcou Horná Kráľová, s ktorou je bezprostredne spojená. Kataster obce má obdĺžnikový tvar aj zásluhou toho, že pôvodný vretenicový tvar sa zásluhou výstavby nových rodinných domov a ulíc zmenil. Severná a severovýchodná časť je zvlnená a zasahuje do výbežkov Nitrianskej tabule. Južná a juhozápadná časť obce je rovinná. Močenok je rozlohou najväčšou obcou Šalianskeho okresu, naviac je väčší ako okresné mesto Šaľa. Močenok má výhodnú polohu v rámci štruktúry osídlenia. Jeho priaznivá vzdialenosť k jadru regiónu - Nitre, k okresnému mestu Šaľa, k priemyselnému gigantu Duslo a.s. Šaľa, k vodnej nádrži Kráľová, k termálnym kúpaliskám v obci Diakovce mu dáva možnosti pracovných príležitostí, vyššej občianskej vybavenosti, rekreácie, kultúrneho a spoločenského vyžitia sa. Pri uvedených výhodách obyvateľ obce má a bude aj perspektívne mať kvalitu kludného bývania vidieckeho typu so zeleňou a záhradou. Kvalita života obyvateľov bude závislá aj od výsledkov snáh Dusla a.s. Šaľa udržať a rozvíjať kvalitu životného prostredia.

Poľnohospodárstvo a priemysel

Riešené územie je z hľadiska krajinnoeekologického pomerne značne odlesnená a prevažne oráčinová nížinná a pahorkatinová kultúrna krajina s prevládajúcim poľnohospodárskym využitím. Jej pôdy sú vo väčšine najlepšej bonity. Pahorkatina je ohrozovaná stredne vodnou eróziou, predovšetkým na pozemkoch s väčším sklonom. Časť pôdy na PPF i LPF je zasolená.

Lesné ekosystémy sú nepriaznivo poznačené nadmerným zastúpením nepôvodných druhov drevín, prenikaním invázných druhov rastlín, výkyvmi počasia a výskytom chorôb.

Vody povrchové i vody spodné sú znečistené ľudskou činnosťou. Znečistenie povrchových vôd nepriaznivo ovplyvňuje ekologickú hodnotu jestvujúcich mokraďových spoločenstiev.

Infraštruktúra

Všetky zastavané územia disponujú základnou infraštruktúrou (vodovod, elektrina, plyn, kanalizácia, telefón, pokrytie signálom všetkých mobilných operátorov, troch providerov internetu, terestriálnym TV signálom...). Celá obec je plne elektrifikovaná, plynofikovaná. Obec je napojená na vodovodnú sieť a obyvatelia sa postupne napájajú na kanalizačnú sieť s ČOV Šaľa alebo Duslo a.s. Šaľa. V budúcnosti sa počíta s prechodom na ekologické obnoviteľné zdroje energie (bioplyn, veterné elektrárne, využitie solárnej energie...).

Odpadové hospodárstvo

Odpady vzniknuté na území obce Močenok sa zneškodňujú organizovaným zberom a skládkovaním na určenej vyhovujúcej skládke odpadov. Opatrenia POH sú zamerané na zníženie množstva odpadov ukladaných na skládku, zvýšenie podielu zhodnocovania odpadov, materiálového zhodnocovania odpadov, energetického zhodnocovania a zvýšenia množstva separovaného odpadu. Separovanie odpadov je najľahšou cestou ako môže obyvateľ - producent odpadov napomôcť zhodnocovaniu odpadov. Najčastejšie uvádzané druhy separovaného zberu sú: sklo, papier, plasty, tetrapaky, batérie, kovy, šatstvo. Tieto sú zberané do samostatných nádob na odpady v sídlach a ďalej osobitne odvážané, podobne ako aj biologický odpad zo záhrad. Cieľom separovaného zberu odpadov je:

- zníženie záťaže životného prostredia odpadmi určenými na zneškodnenie
- zníženie obsahu škodlivín v odpade
- zabezpečenie priemyselného využitia surovín, ktoré môžu nahradiť základné materiály a tak znížiť požiadavky na ťažbu prírodných zdrojov a energií.

Priemysel

Priemysel v Močenku tvoria prevažne súkromné firmy. Väčší podnik Duslo a.s. sa nachádza neďaleko obce, kde sa zamestnáva nemalý podiel občanov. Jeho činnosť je zameraná na spracovanie zemného plynu, ktorý je základnou surovinou pre výrobu amoniaku. Podnik je najväčším výrobcom dusíkatých hnojív (granulovaných aj kvapalných) na Slovensku. Ďalším výrobným programom je výroba gumárenských chemikálií, dusantoxov a inhibítora na vulkanizáciu základných komponentov proti starnutiu gumy s použitím v gumárenskom a automobilovom priemysle. Z hľadiska stavebného priemyslu sú tu ešte firmy ako je Helleri - výroba lepidiel, Slavmost - Monstav a samozrejme železoobchod, záhradné centrum, ktoré má meno podľa svojho majiteľa a má tu aj veľké sklady, TÓTH. Nachádza sa tu aj veľa firiem so zameraním na potravinársky priemysel. Jedna pekáreň, ktorá pokrýva dopyt pečiva, nesie tiež meno podľa svojho majiteľa - Hochel. Ďalej paprikáreň na Čingovoch a veľké množstvo potravinových predajní ako Diskont, Centrum, ABC, Kohút a mnoho ďalších potravín. Priemysel v Močenku je dostatočne rozvinutý a pokrýva potreby a dopyty obce.

Cestná doprava

Obec je na záujmové územie napojené prostredníctvom komunikačného - dopravného skeletu.

Obec Močenok sa nachádza v Šalianskom okrese, 8 km severovýchodne od okresného mesta Šaľa a 21 km juhozápadne od krajského mesta Nitra. Širšie dopravné vzťahy sú podmienené dopravnými väzbami na okolitú sídelnú štruktúru, najmä na okresné mesto Šaľa a krajské mesto Nitra. Základným druhom dopravy je cestná doprava. Okrem cestnej dopravy sa v obci iná nenachádza.

Vlastná dopravná poloha riešeného územia sa nachádza v dotyku s cestnou dopravnou trasou cesty II/562, ktorá tvorí prepojenie medzi Nitrou a Trnovcom nad Váhom a napája sa v Nitre na rýchlostnú komunikáciu R1.

Intravilánom obce prechádzajú cesty III/5623 a III/50811, ktoré majú pre dopravnú obsluhu obce základný význam.

Služby

Štandard života v obci dopĺňajú dostupné služby, dobré možnosti zamestnania, kultúrneho a športového vyžitia, ako i rozmanité možnosti oddychu. V obci sa nachádza poliklinika - ambulancia všeobecného lekára pre dospelých, stomatologická ambulancia, lekáreň, pediatricko - dorastová ambulancia, ambulancia pre deti a dorast, veterinárna ambulancia, pohostinstvo, pošta, trafika, pizzeria, pekáreň, hotel Elza, potraviny, krajčírstvo, cukráreň, stavebniny, ubytovacie a stravovacie služby, pohrebníctvo, futbalový štadión, lekáreň, knižnica, kadernícke a holičské služby, kozmetika, foto služby, výroba nábytku, záhradné centrum a pod.

Vzdelávacie inštitúcie a záujmové združenia pôsobiace v obci: základná škola, materská škola, knižnica, Domov dôchodcov, Klub dôchodcov, Červený kríž, Barlička n.o., DH Močenská kapela, Šachový klub, klub filatelistov, dobrovoľný hasičský zbor, chovatelia poštových holubov, Poľovnícke združenie Zálesie, karate klub, Občianske združenie sv. Gorazda, Močenský plavci, Spolok Urbárov a Želiarov, FK Poľnohospodár, Hádzanársky klub, Klub kresťanskej mládeže.

V rámci sekundárneho sektora vykonávajú v katastri obce podnikateľskú činnosť viaceré právnické a fyzické osoby.

Rekreácia a cestovný ruch

Dotknuté územie nemá charakter rekreačnej oblasti. Nachádza sa tu prevažne poľnohospodárska pôda. Príjemné podnebie (teplé letá, skorý nástup jari a dlhé slnečné jesenné mesiace) predurčujú širšie okolie dotknutého územia ako mimoriadne vhodné pre letnú rekreáciu s jej najvýraznejšími atribútmi - kúpaním a vodným športovaním. Cestovný ruch v regióne Šaľa je postavený na využívaní termálnych vôd. Termálne kúpalisko Diakovce patrí k najväčším, najvybavenejším a zároveň k najstarším zariadeniam cestovného ruchu v okolí mesta Šaľa.

Kultúra

Súčasnosť obce je spojená s čulým kultúrnym a spoločenským životom. Obyvatelia obce sa môžu zúčastňovať mnohých kultúrnych a spoločenských podujatí. Kultúrne stredisko v obci Močenok sídli v krásnej starobylej budove, ktorá bola postavená v 2. polovici 19. storočia v roku 1897 Farnosťou Močenok s príspevom miestnych farníkov. Je to dvojpodlažná budova s valbovým dreveným krovom, v ktorej sa okrem kultúrneho strediska nachádza kaplnka sv. Gorazda, Pastoračné centrum Močenok a svoje domovské sídlo tu má i Klub kresťanskej mládeže farnosti

Močenok. V kultúrnom stredisku pracujú viaceré súbory a spolky:

Dychová hudba Močenská kapela, Malá dychová hudba Močenčanka, Folklórna skupina Močenčanka, Detský folklórny súbor Močenečka, Tanečná skupina eXjumpers, Spolok Amatérskych maliarov, Divadlo DOMINUS, Močenská cimbalovka.

Kultúrne stredisko taktiež zabezpečuje prevádzku Knižnice. V knižnici je zapísaných do 300 čitateľov rôznych vekových skupín. Knižnica v súčasnosti disponuje s 10 182 knižničnými jednotkami. Ďalej vydávame časopis Močenok. Ročne dostanú naši občania do svojej domácnosti 11 čísiel. V novinách sú zavedené pravidelné rubriky ako uznesenia OcZ, činnosť obecnej polície, informácie zo ZŠ a MŠ, významné dátumy, ktoré sa týkajú obce. Pracovníci kultúrneho strediska rovnako zabezpečujú aj vysielanie Televízie Močenok. Vo vysielaní bola zmenená frekvencia vysielania relácie Spravodajský magazín z dvoj týždňového cyklu na 1 týždňový cyklus. Kultúrne stredisko ďalej prevádzkuje kino. Premietanie filmov je 2 - 3 x v mesiaci, v nedeľu so začiatkom o 19.00 h pre dospelých a raz do mesiaca v nedeľu o 16.00 h pre deti. V dnešnom čase realizovať kultúrne akcie a kultúru ako takú, je veľmi náročné. Je to spôsobené aj nezáujmom ľudí o všetko kultúrne a v neposlednom rade sú to i finančné prostriedky. I napriek tomu sa snažia udržiavať kultúru ale hlavne udržiavať a rozvíjať tradície v obci. Medzi viacdnňové kultúrne akcie usporiadané kultúrnym strediskom patria:

- Fašiangové obdobie a sním spojené rôzne akcie
- Dni obce Močenok
- Festival Gorazdov Močenok
- Hody na sviatok sv. Klementa

Ďalej sú to akcie ako:

- Ukážka zdobenia perníkov počas vianočných a veľkonočných sviatkov
- Stretnutie so spisovateľmi
- Organizujeme verejno-prospešnú finančnú zbierku na podporu programov prevencie, včasnej diagnostiky a liečby rakoviny
- Stavanie „Mája“
- Deň matiek
- Deň detí
- V areáli KS sa v letnom období uskutočňujú zábavy: majáles, svätojánska zábava, festivalová zábava, bartolomejská zábava a iné. Zo športových akcií usporiadaných KS je turnaj neregistrovaných hráčov v minifutbale - Interliga Močenok, kde sa každoročne zapojí 8-10 mužstiev s takmer vyše 100 hráčmi.

Ďalšou športovou akciou usporiadanou KS je vianočný futbal o pohár starostu obce. Divadlo DOMINUS každý rok naštuduje novú divadelnú hru, s ktorou sa prezentuje v nitrianskom kraji ale i na rôznych súťažných divadelných festivaloch.

Ženský spevácky zbor Močenok vznikol **26. októbra 2004** a zakladateľkou zboru bola Gabriela Borzová, vedúca Kultúrneho strediska v Močenku. Dirigentkou Močenského zboru je učiteľka Mgr. Mária Mišunová, ktorá pôsobí aj ako učiteľka spevu a hudby pri ZUŠ v Nitre. Močenský spevokol je klasický ženský zbor s rozsahom hlasov soprán, mezzosoprán a alt. Spievajú

spracované ľudové piesne, vianočné, sakrálné a iné piesne. Premiéra spevokolu bola vo vianočnom období v decembri roku 2004 v miestnom kostole a v Domove dôchodcov. Ďalšie vystúpenie bolo vo februári roku 2005 na fašiangovom popoludní, kde zbor zožal veľký úspech. Keďže zbor píše svoju existenciu len siedmy mesiac nemôže sa zatiaľ pochváliť veľkými úspechmi mimo obce Močenok. Prvé vystúpenie, ktoré ŽSZ absolvoval bolo v Trnovci nad Váhom - 5. ročník prehliadky speváckych zborov, ktorý sa konal 15. mája v Rímsko-katolíckom kostole. Na prehliadke okrem Ženského speváckeho zboru z Močenku účinkovali: Ženský spevácky zbor ZOBORALJA Žirany, Zbor sv. Františka Xaverského Nitra - Drážovce, Spevácky zbor Lipka pri KD Dolné Krškany, Spevácky zbor duchovnej hudby pri kostole sv. Martina v Jarku, Detský spevácky zbor Nezábudka Trnovec nad Váhom.

Tradícia folklórnej skupiny v Močenku siaha až do rokov **1963 - 1965**. Prakticky hneď od svojho vzniku sa skupina - okrem programov v obci - zúčastňovala na folklórnych prehliadkach a festivaloch. K najväčším úspechom z toho obdobia patrí vystúpenie v Krakovanoch, na Myjave a úplným vrcholom bola účasť na folklórnom festivale vo Východnej, kde folkloristi žali úspech za vynikajúco predvedený **"Sečkársky tanec"**. Svoje meno - **„Folklórna skupina Močenčanka“** - nosí od roku 1984. Dlhoročnou vedúcou súboru bola pani Mária Kolenčíková, ktorá svoju funkciu zastávala od roku 1985. FS Močenčanka nacvičuje staré piesne a zvyky z dedičstva otcov a matiek v rodnej obci sprevádzané harmonikou. Zatiaľ sa im podarilo nacvičiť sedem obrazov: Krštenie, Hody, Fašiangy, Konope, Žatva, Vohľady a Svadba. Kroje, ktoré členovia skupiny používajú, sú buď staršie, ktoré sa podarilo získať v rodinách, alebo ide o nové - ušité podľa originálnych vzorov. FS Močenčanka vznikla podstatne neskôr ako jej menovkyňa - dychová hudba, predsa však má už tiež bohatú, štyridsaťročnú tradíciu. Už v rokoch 1963 - 1965 začali pod vedením tunajšej učiteľky Mgr. Anny Tóthovej nacvičovať deti z miestnej základnej školy i dospelí. Cieľom týchto nadšencov bola prezentácia ľudových piesní a obyčají, tradovaných v regióne. Nácviky sa uskutočňovali prevažne v škole. Členovia skupiny Mária Kolenčíková, Jana Tóthová, Michal Bartuš, Mária Paškevičová, Jozef Kudlej a, žiaľ, už nebol Štefan Horváth vystupovali spočiatku na rôznych podujatiach ako spevácka skupina. Po niekoľkých rokoch do skupiny prišiel známy tanečník Vojtech Pec, ktorý už tiež nie je medzi nami. A. Tóthová vtedy vytvorila choreografiu pôvodného močenského tanca nazývaného sečkársky. V. Pec ho tancoval spolu s J. Tóthovou, ktorú neskôr, asi v roku 1976, vystriedala M. Kolenčíková. Tento úspešný tanec folkloristi predviedli na viacerých vystúpeniach. Aby sa súbor dospelých i detí mohol naďalej rozvíjať, detskí členovia spolu s **vedúcou A. Tóthovou** začali zbierať folklórny materiál: piesne, tance zvyky - v Močenku aj v okolí. Vystupovali odetí do močenských krojov, pričom dobrými poradkyňami boli v tom čase tety Kališová, Pistovičová a Lénčešová, ktoré samy ešte kroj nosili. Detské kroje ušila Júlia Hambáľková. Prakticky hneď od svojho vzniku sa skupina - okrem programov v obci - zúčastňovala na folklórnych prehliadkach a festivaloch. K najväčším úspechom z toho obdobia patrí vystúpenie sólových spevákov M. Kolenčíkovej a M. Bartuša v Krakovanoch, prezentácia celej skupiny na Myjave a úplným vrcholom bola účasť na folklórnom festivale vo Východnej, kde folkloristi žali úspech za vynikajúco predvedený "Sečkársky tanec". Z podnetu Slovenskej akadémie vied boli tance z Močenka zaznamenané aj na filmový materiál. Skupinu krátky čas doprevádzala cimbalová muzika, potom striedavo

harmonikári Viliam Kováč a Jaroslav Soroka. Po roku 1982 folklórna skupina istý čas pracovala bez vedúceho. Z rôznych dôvodov z nej odišli niektorí členovia, súbor bol v štádiu hľadania. Napriek tomu so svojím programom vystupoval na rôznych kultúrnych či spoločenských podujatiach v obci, pričom návky viedla bývala vedúca A. Tóthová. V roku 1984 vedenie prevzal Michal Bleho a skupina sa začala konsolidovať, keď získala nových zanietých folkloristov. Vtedy aj vznikol jej dnešný názov: Folklórna skupina Močenčanka (dovtedy bol súbor oficiálne vedený ako Folklórna skupina pri Miestnom kultúrnom stredisku). Úspešné boli vystúpenia v amfiteátri Agrokomplexu v Nitre s programom Žatva a na súťažnej prehliadke v Topoľčiankach s programom Regrúti a v roku 1985 znova na festivale vo Východnej. Koncom roku 1985 prevzala vedenie súboru už skúsená folkloristka Mária Kolenčíková, ktorá dokázala posilniť odbornú stránku jej pôsobenia. Začali sa nacvičovať staré piesne a zvyky z dedičstva otcov a matiek v rodnej obci. Medzi úspešné obdobie Folklórnej skupiny Močenčanka nepochybne možno zarátať aj 90. roky minulého storočia, keď sa zúčastnila viacerých súťažných prehliadok (Nitra, Topoľčianky, Bratislava, Myjava), na celoslovenských oslavách sv. Urbana v Sebechleboch a viackrát účinkovala v obci i mimo nej. V roku 1995 pri príležitosti osláv výročia svojho vzniku uviedla v Dome kultúry v Močenku celovečerný program, v ktorom vystupovalo dvadsaťsedem účinkujúcich. O tri roky neskôr dokonca nacvičila spoločný program Čepčenie nevesty spolu so známym nitrianskym súborom Ponitran. V ňom vystúpenia súboru hudobne sprevádzal harmonikár František Rehák a od roku 1998 je to harmonikár Milan Zemančík. V súčasnosti má skupina 18 členov a vedúcou tohto umeleckého telesa je **p. Mária Sabová**. FS Močenčanka má aj dnes za cieľ prezentáciu ľudových piesní a obyčají, tradovaných v regióne. Skupina sa zúčastňuje vystúpení v Šali, Diakovciach vo Veľkom Záluží, na Agrokomplexe v Nitre s programom Žatva, na súťažnej prehliadke v Topoľčiankach s programom Regrúti, Bratislave, Kokave nad Rimavicou na celoslovenských oslavách sv. Urbana v Sebechleboch, viackrát sa zúčastnili na folklórnom festivale vo Východnej, kde folkloristi žali úspech za vynikajúce predvedený Sečkársky tanec.

Jedným z obľúbených koníčkov a kultúrnych prejavov v Močenku je aj amatérske výtvarníctvo. Činnosť neprofesionálnych umelcov, teda aspoň tá, ktorá sa dá doložiť na základe istých dokumentov, sa v obci datuje **od roku 1930**. Vtedy sa najmä maľovaniu venovalo viacero Močenčanov, avšak pracovali samostatne, neorganizovane. Kronika hovorí, že v tomto období tu žil vynikajúci výtvarník Michal Salcman. Je zaujímavé, že bol židovského vierovyznania, ale obrazy s náboženskými motívmi maľoval aj pre kresťanské rodiny. Mnoho výjavov zvečnil na sklo. Niekoľko z jeho diel vlastní rodina Hanákovcov, ktorá žije v časti Chalupy. Klub neprofesionálnych výtvarníkov Močenok združuje takmer 30 amatérskych umelcov, medzi ktorými prevažujú maliari, ale sú medzi nimi aj rezbári, 1 vyšívачka obrazov, 2 pletачky a umelecký stolár. Od svojho vzniku pripravil niekoľko výstav - v Dubnici nad Váhom, Trenčíne, Bratislave, Humennom, na Agrokomplexe v Nitre, v Sebechleboch, no a samozrejme aj v domovskej obci. Veľmi peknú, bohatú a pestrú výstavu pripravili v roku 2003 v priestoroch Kultúrneho strediska Močenok pri príležitosti 890. výročia prvej písomnej zmienky o obci. Z celoštátnych prehliadok si močenský výtvarníci už odniesli niekoľko významných ocenení - od čestných uznaní až po prvé miesta.

Kultúrohistorické hodnoty územia

Historický vývoj obce

Dnešný názov obce ma nepochybne veľmi starý pôvod. Ako uvádzajú Viliam Judák (*dnešný nitriansky sídelný biskup*) a Igor Hanko vo svojej knihe *Od Gorazda ku gorazdovcom, ľudová tradícia - odovzdávaná ústnym podaním z pokolenia na pokolenie - zachovala takéto vysvetlenie: Keď vierozvestcovia sv. Cyril a Metod vstúpili na územie Veľkej Moravy, prechádzali aj cez dnešný Močenok. Vraj tu dokonca krátky čas pobudli na majetkoch veľmoža, ktorý mal syna Gorazda. Zanechali tu malú čiastočku relikvií svätého Klementa I, pápeža a mučeníka.*

Na pamiatku tohto svätca bol na mieste dnešnej Kalvárie vybudovaný malý drevený kostolík. Ten sa stal pamätným miestom. Prichádzali naň veriaci z blízkeho okolia i pútnici z veľkých diaľok, aby si uctili svätcov odkaz. Ľudia zvykli vraviť: „Ideme k mučeníkovi.“ Tak vznikol názov Mučeník - Močenok. Tvar Močenok je buď odvodený od staroslovienskej podoby slova mučeník, v ktorej miesto dnešného u bola nosovka on - slovo malo teda podobu mončenic, alebo ide o čiastočné prispôsobenie slovenského názvu Mučeník (resp. Mučeníky) maďarčine. Najstarší písomný záznam názvu obce sa nachádza **v Zoborskej listine z roku 1113** kde je v latinskom texte uvedený ako Mussenic. Z rôznych historických období a na rôznych historicky cenných listinách sa zachovali rozmanité podoby (zápisy) pomenovania obce. Postupne - v priebehu stáročí - sa vyskytujú tvary: Muchonok, Muchinuk, Muchnuk, Muctynic, Machouek, Mochunuk, Mochenek, Mochonok, Muchenik. Zo 17. storočia sa zachovali odtlačky obecných pečatidiel v dvoch variantoch: Mocsnaki a Mocsonaki. Rovnaké alebo podobné tvary sú zapísané aj na iných listinách. V archívoch a múzeách sú dnes uschované aj listiny z 18. a 19. storočia, v ktorých sa vyskytujú takéto podoby názvu obce: Mocsonok, Močenek, Močonok. Na začiatku 20. storočia bol prijatý a ustálený úradný názov Močenok, ktorý sa používal v celom období prvej Československej republiky. Osud názvu obce sa tým však ešte neskončil. Povereníctvo vnútra Slovenskej národnej rady svojím rozhodnutím č. 964 od 1. júla 1948 zmenilo názov obce Močenok na Mučeníky. Toto pomenovanie však nemalo dlhé trvanie, v auguste 1951 bola obec úradne premenovaná na Sládečkovce. Meno dostala podľa Michala Sládečka, ktorý bol v roku 1922 počas štrajku poľnohospodárskych robotníkov pri majeri Hrušťov postrelený a svojmu zraneniu podľahol. Na začiatku 90. rokov už minulého storočia občania obce hlasovaním rozhodli, aby sa vrátila k pôvodnému názvu. Na základe takto vyjadrenej slobodnej vôle vláda Slovenskej republiky prijala rozhodnutie o premenovaní obce Sládečkovce na Močenok od 1. júla 1992. Archeologické nálezy potvrdzujú, že najstaršie osídlenie na území dnešného Močenka možno datovať do obdobia mladšieho paleolitu (40 000 - 10 000 pred Kristom). Ako sa uvádza vo Vlastivednom slovníku obcí na Slovensku III, oblasť bola obývaná aj v mezolite (8000 - 4 500 pred Kristom). Z tohto obdobia pochádzajú silexové čepieľky, ktoré našli archeológovia v lokalite Brehy, ležiacej južne od obce na dunách vo vinohradoch. V rokoch 1957 - 1958 sa uskutočnil archeologický výskum aj v priestore dnešného futbalového ihriska. V prvej fáze výskumu tu boli objavené zvyšky sídliskových objektov, črepy pravekej keramiky a fragment kopytnatého klinu. Neskôr (v roku 1958) tu známy slovenských archeológ Titus Kolník objavil tzv. kultúrnu jamu s mazanicou a zvyškami keramiky železovskej kultúry. V uvedených lokalitách sa zachovali

aj stopy osídlenia z obdobia neolitu (4 500 - 3 200 pred Kristom). Na základe zvyškov objektov možno usudzovať, že osada sa skladala z pravouhlých obytných stavieb a z hospodárskych budov, postavených rovnakým spôsobom, ktoré slúžili na uskladňovanie potravín. Dávni predkovia ako stavebný materiál používali predovšetkým drevo a prútie, ktoré mazali a spevňovali blatom. Na konci staršej doby bronzovej (okolo roku 1 500 pred Kristom) sa na južnom Slovensku rozvíjala vyspelá kultúra, odborne nazývaná maďarovská. Dialo sa tak v dôsledku kontaktov s južnou oblasťou Zadunajska a rozvoja výrobných vzťahov, ktoré sa koncentrovali v opevnených osadách. Aj táto kultúra zanechala v Močenku, resp. v jeho okolí svoje stopy - v osade Gorazdov dvor archeológovia našli keramické črepy pochádzajúce práve z nej. V období rokov 1000 - 700 pred Kristom sa na Slovensku v dôsledku migrácie rodov objavila nová kultúra bojovného pastierskeho ľudu. Podľa spôsobu pochovávaní mŕtvych sa nazýva stredo-dunajsko-mohylová. Jej pozostatky boli objavené na viacerých miestach. Niekoľko úlomkov keramiky sa našlo na Gorazdovom dvore a v Brehoch, v severozápadnej časti obce, v bývalej biskupskej tehelni výskumy odhalili profily dvoch kultúrnych jám s keramickými črepmi a ihlicou s kyjovitou hlavicou. V obci svoje stopy zanechala aj mladšia doba železná - tzv. laténska kultúra (450 - 0 pred Kristom). Archeologické výskumy v lokalite Horná Kráľová odhalili kostry a zvyšky laténskej keramiky. Všetky uvedené archeologické nálezy, ako aj závery, ktoré na základe nich urobili odborníci, svedčia o tom, že územie dnešného Močenka bolo obývané odpradáva, súvislo tu žili ľudia tisíce rokov pred narodením Krista. Zrejme preto, lebo malo výhodnú polohu, bolo prostredím vhodným na život. Dynamickou dobou bola celá rímska éra. Aj z tohto obdobia pochádza niekoľko významných nálezov. Keramické črepy sa našli v Gorazdovom dvore, v Brehoch, na terénnej vlne medzi kanálom a cestou z Močenka do podniku Duslo a. s. Šaľa a na dunách v Nadrybníkoch. Na tých istých dunách sa našli aj kostry a v blízkosti terajších hospodárskych budov poľnohospodárskeho družstva bol objavený profil rímsko-barbarskej chaty s kvalitne udupanou podlahou. Archeológovia z nej získali niekoľko črepov nádob z toho istého obdobia. Podobné zvyšky rímsko-barbarských obytných stavieb aj s úlomkami keramiky boli nájdené aj vo vinohradoch pri Brehoch, presnejšie naľavo od kanála, poniže Tureckého mosta. Z raného obdobia osídlenia územia Slovenska Slovanmi sa v blízkosti Močenka zachovalo pohrebisko a časti obydli, ktoré boli objavené v priestoroch dnešného podniku Duslo a. s. Šaľa. V období Veľkomoravskej ríše ležala osada - predchodkyňa dnešného Močenka v kultúrnom centre. Napokon, bola vzdialená len na tri hodiny rýchlej chôdze od Nitrianskeho hradu, sídla Nitrianskeho kniežatstva, cez Fabian dolinu. Jedna z najvýznamnejších postáv veľkomoravských (a teda aj slovenských cirkevných, ale nielen cirkevných) dejín svätý Gorazd má svoje korene v Močenku, resp. jeho okolí. Ján Stanislav o tom v spomenutej publikácii napísal: *„Mučeníky ležali pôvodne na majetku rodu a potom rodiny Gorazdovcov, z ktorej pochodil aj kňaz Gorazd, dezignovaný nástupca arcibiskupa Metoda.“* Skutočnosť, že z územia obce pochádza **sv. Gorazd**, ako aj pravdepodobná prítomnosť solúnskych bratov svätého Cyrila a svätého Metoda na území obce, sú najdôležitejšími ohniskami, ktoré Močenok zaraďujú do dejinného reťazca vývinu Slovenska. Prirodzene, Močenka sa dotkli všetky známe okolnosti rozkvetu a slávy Veľkomoravskej ríše, ale aj udalosti späté s jej zánikom. Možno predpokladať, že v období Veľkomoravskej ríše tu bola osada či dedina, ktorá bola priamou predchodkyňou dnešného Močenka. Tak ako je to pri väčšine slovenských miest a dedín, ani v prípade obce

Močenok nemožno dokázať historicky hodnovernými dokumentmi či faktami, kto a kedy presne ju založil. V priebehu dejín sa územie nevyhlo pustošivým vojnovým konfliktom, zrejme najmä preto, lebo malo dôležitú strategickú polohu, úrodnú pôdu a pracovité roľnícke obyvateľstvo tu vyprodukovalo zásoby, ktoré sa stali predmetom záujmu koristníkov.

Z najstarších čias, na ktoré sa však už viažu mená konkrétnych feudálov spomeňme, rok 893, keď tu plienili vojská kniežata Arnulfa, ďalej roky 1043 - 1053, keď sem prenikali vojská Henricha III., ktorý si chcel podmaniť Uhorsko. V roku 1108 to boli zase vojská Henricha V. a českého kniežata Svätopluka a o rok neskôr moravské knieža Oto (Svätoplukov brat), ktorý sa so svojimi bojovníkmi dostal až k Nitre. Ako už bolo uvedené, prvá písomná zmienka o obci sa nachádza v Zoborskej listine z roku 1113, ktorá je opatrená pečatou kráľa Kolomana. Dnes ide o veľmi vzácnu pamiatku, písanú na koži, ktorá je na mnohých miestach, najmä v záhyboch poškodená. Názov obce zapísaný v tvare Mussenic je zreteľne čitateľný. Vznik listiny sa viaže na situáciu, ktorá nastala po poslednom horeuvedenom vojenskom plienení, keď sa majetkové pomery stali nejasnými. Obec vtedy patrila do majetku benediktínskeho kláštora svätého Hipolita na Zobore. Jej opát Gottfried sa rozhodol nechať spísať všetok jeho majetok. Ako dôvod vytvorenia súpisu majetku a určenia hraníc majetkov sa v listine priamo uvádzajú vojenské výpady kniežata Otu. Tak sa na listinu dostal aj dnešný Močenok, dokonca sa medzi množstvom dedín a obcí spomína na prvom mieste, čo svedčí o istom jeho význame. Rok 1113 dnes pokladáme oficiálny dátum vzniku obce Močenok, od neho sa počíta jej existencia. Od polovice 14. storočia sa vlastníctvo obce Močenok dosť často menilo. V roku 1349 ju opät Zoborského kláštora Tomáš spolu s kaplnkou svätého Klimenta prepustil ostrihomskému arcibiskupovi, ale už v roku 1363 ju mal ako záloh istý Pavel, kastelán trenčianskeho hradu. Neskôr opät patrila Zoborskému kláštoru. Keď Matej Korvín kláštor zrušil, roku 1494 sa stala majetkom Nitrianskeho biskupstva. Veľmi pohnuté osudy prežívali predkovia žijúci v Močenu v 16. a 17. storočí. V tomto období sa územie Slovenska a strednej Európy vôbec stalo dejiskom častých politických a náboženských zápasov. Slovensko navyše sužovali aj turecké vpády. Tieto udalosti neblaho zasahovali aj do života obce. V predvianočnom čase roku 1530 prepadli dedinu turecké vojská. V historických dokumentoch sa zachovali záznamy, podľa ktorých po tomto plienení zostalo v obci 35 vypálených a 16 opustených usadlostí. Niektorým obyvateľom sa podarilo ujsť a ukryť sa v lese, tí, čo to nestihli, boli buď zavraždení alebo odvedení do otroctva. Keď v roku 1543 turecké vojská dobyli Ostrihom, niektoré územia Uhorska prešli pod ich správu. Časti Tekovskej, Novohradskej a Hontianskej stolice sa stali súčasťou tzv. Ostrihomského a Novohradského sandžaku. V tomto období (1543 - 1570) prechádzala hranica medzi tureckými a cisárskymi územiami cez niektoré juho - západoslovenské obce. Medzi nimi bol aj Močenok, čo malo, prirodzene, neblahý dopad na osud je obyvateľov, pretože na hraniciach dochádzalo k častým vojenským stretom. V roku 1598 bol Močenok vyplienený a vypálený až dvakrát. Raz ho vydrancovali turecké vojská a raz cisárski vojaci, tzv. valóni. O rok neskôr sa situácia opakovala. Velenie tureckého vojska sa dozvedelo, že cisár vyhlásil insurekciu (všeobecnú mobilizáciu), a reagovalo na ňu tak, že armáda opustila hlavný tábor pri Ostrihome a vtrhla do Nitrianskej stolice. Povraždila mnoho obyvateľov a okolo 12 000 ľudí odviekla do otroctva. Ulúpila veľa dobytky a iných zásob a vypálila takmer sto dedín. Obeťou sa stal aj Močenok. V obci nebola vystavaná nedobytná pevnosť, ktorej by sa mohli obyvatelia uchýliť a prečkať krátkotrvajúce turecké vpády. Ľudia

si preto sami budovali dôvtipné podzemné úkryty. Vykopali - zvyčajne vo vlastnom dome - jamu hlbokú okolo dvoch metrov. Odtiaľ viedla úzka chodbička, ktorou sa dalo prejsť len po kolenách do väčšej v zemi vyhlúbenej miestnosti. Chodbičky dosahovali niekedy dĺžku až 30 m. Niekoľko z nich sa zachovalo až do našich čias, pamätajú sa na ne starší občania obce. Volali ich „lochy". V období, keď Turci získavali nad územím vojenskú prevahu a fakticky ho ovládali a spravovali, museli podľa presných regulí obyvatelia platiť aj peňažnú daň. Zachoval sa prameň, ktorý uvádza, že v roku 1644 platilo v Močenku poplatky 92 domácností. Okrem tureckej vojenskej prítomnosti sužovali územie južného Slovenska aj náboženské vojny, ktoré boli dôsledkom reformácie. V samotnom Močenku sa v tomto období uchytilo učenie Martina Luthera a Jána Kalvína, ale už od roku 1609 sa uskutočňovala postupná rekatolizácia, ktorú začal biskup Valentín Lépeš. V rokoch 1601 - 1604 mali v Močenku hlavný stan hajdúsi - tak sa nazývajú vojská uhorskej šľachty z čias protistavovských povstaní. V roku 1605 okolie Nitry obsadil vzbúrenec Štefan Bočkaj so svojimi bojovníkmi a obeťou krviprelievania a plienenia, ktoré malo na svedomí jeho vojsko, sa stali aj Močenčania. V roku 1606 sa skončila tzv. pätnásťročná vojna a malo nastať pokojnejšie obdobie. V tom istom roku sa obec stala strediskom biskupského panstva, ktoré vtedy okrem Močenka tvorili aj obce Kráľová, Jarok a Čápor. (Neskôr, v roku 1626 k nim pribudla aj obec Neded a v roku 1736 ešte dedina Domos, ktorá sa dnes nachádza na území Maďarska.). V roku 1623 udelil cisár Ferdinand II. obci právo vyberať mýto. Dnes na mieste pôvodného mosta, na ktorom sa skutočne vyberalo mýto, stojí novší, ktorý sa volá Zúgovský most. Zachovala sa aj budova mýta na Ulici Jozefa Klucha, sú v nej byty. Vybudovaniu mosta však ešte predchádzala jedna nepríjemná udalosť. V listine datovanej 18. marca 1620 sa píše, že palatín Forgáč Stanislav Turzo, ktorý sa odmietol podriaďiť mierovým návrhom biskupa Telegdiho, prepadol so svojím vojskom biskupskú obec Močenok. Zajal rybárov, ktorí lovili pre biskupstvo, a istý čas ich väznil na Šintavskom hrade. Napokon ich prepustil, ale museli sľúbiť, že úlovok budú odovzdávať výhradne jemu. V roku 1624 žilo v Močenku okolo sto rodín a okrem poľnohospodárstva tu bola pomerne bohato rozvinutá výroba. V obci pracovali štyri dielne na spracovanie liadku, chmeľnica a pivovar. Dokumenty spomínajú aj rok 1626. Podľa nich žilo vtedy v Močenku 73 gazdov na polovičnej alebo celej usadlosti. Medzi nimi bolo aj 10 libertínov (prepustených z poddanstva), ktorí boli povinní strážiť rybníky a prispievať biskupovi na stravu počas jeho pobytu v obci; 7 tzv. hofierov, ktorí nemali vlastný dom, ale bývali v urbárskych; 8. hofierov vo zvláštnych domoch a 9 ich bolo takých, čo vôbec nemali domy. Z tohto obdobia sa už zachovali aj mená sedliakov, napr.: Tóth, Bako, Sabó, Horváth, Hasnoš, Pápaj, Warga, Bajnoky, Kováč, Nagy, Gála, Konc, Wajs, Kalman, Fica, Oláh, Macák. Od začiatku 17. storočia sa Močenok spomína ako „oppidum", teda mestečko. S tým súvisia aj ďalšie privilégia, ktoré získal. V roku 1650 to bolo trhové právo a rok neskôr i jarmočné - na prosby biskupa i samotných Močenčanov cisár povolil až 7 slobodných jarmokov do roka, pričom bolo presne určené, v ktoré dni môžu byť: na deň sv. Fabiána a Šebestiána alebo Vincenta (20. - 22. januára), na Nájdenie sv. Kríža (3. mája), v prvý štvrtok po Turiciach, na sviatok sv. Ladislava (27. júna), na sviatok sv. Štefana (20. augusta), v nedeľu pred sviatkom sv. Michala (29. septembra) a na sviatok sv. Šimona a Júdu (28. októbra). Výsady, ktoré Močenok dostal od panovníka, ho zaradili medzi zemepanské mestečká. O siedmich jarmokoch sa píše aj v listine zo 14. marca 1699. Žiadosť o povolenie jarmokov podporil biskup Ladislav Maťašovský a na jeho prosbu cisár

Leopold povolil jarmoky v tieto dni: v nedeľu pred sviatkom Obrátenia sv. Pavla (25. január), v nedeľu Leatare (4. pôstna nedeľa), na sv. Juraja, vojaka a mučeníka (24. apríla), na sviatok Rozoslania apoštolov (15. júla), na sviatok sv. Bartolomeja (24. augusta), na sviatok sv. Matúša (21. septembra) a na sviatok sv. Klimenta (23. novembra). V sobotu sa okrem toho v Močenku konali trhy, na ktoré sa schádzali nielen domáci, ale aj ľudia z blízkeho okolia - predávajúci i kupujúci. Ďalšie nariadenie upravujúce konanie jarmokov bolo vydané až v roku 1870. Tradícia šiestich jarmokov sa zachovala až do polovice 20. storočia. Jarmok špecializovaný na predaj dobytky sa konal v utorok pred sviatkom sv. Juraja a vo štvrtok pred Ružencovou nedeľou. Tzv. výkladné jarmoky boli dvakrát do roka, a to v prvý utorok po 24. apríli a v prvý utorok po Ružencovej nedeľi. Dva veľké - pútné jarmoky pripadali na sviatok Nájdenia svätého kríža (3. máj) a na sviatok Povýšenia svätého kríža (14. september). Búrlivé udalosti poznačili život v Močenku aj na konci 17. storočia. Vtedy sa začali spory medzi jeho obyvateľmi. Spoločenské rozvrstvenie v mestečku bolo pestré, tvorili ho tri hlavné skupiny: sedliaci, libertíni a poddaní. Libertíni, čiže slobodní, boli podmiennečne oslobodení z poddanských robôt, ich povinnosťou však bolo platiť isté poplatky a v prípade ohrozenia slúžiť s koňmi po boku biskupa a vo vojsku. V Močenku bolo v tom čase 21 libertínov, ale neplnili si svoje povinnosti. Odmietali platiť za pasienky, nezaplatili za stráženie dobytky, ba ani povinný desiatok. Tí najbohatší vlastnili až 300 - 400 oviec, avšak ako tzv. dežmu (povinnú dávku) neodovzdali ani jednu. Podmienky pre život sedliakov a poddaných boli veľmi ťažké, niektorí poddaní chceli utiecť. Sváry a spory vyústili 12. marca 1695 do ozbrojeného konfliktu. Celú vec napokon musel riešiť biskup Blažej Jáklín. Zo sťažností, ktoré dostával, sa dozvedáme, že mestečko pozostávalo zo 47 poddanských domov a z 21 domov, ktoré vlastnili rodiny libertínov. Život obyvateľov Močenka na začiatku 18. storočia poznačovali tie isté historické udalosti, ktoré zasiahli celé Slovensko, resp. Rakúsko - Uhorsko. Boli to predovšetkým stavovské povstania, najmä odboj a vládnutie posledného proticisárskeho vzbúrenca z radov šľachty - Františka Rákociho II. Tomu sa do svojho vojska podarilo získať vyše 100 000 poddaných a v roku 1704 ovládal územie takmer celého Slovenska. Zakrátko však prepuklo množstvo sociálnych nepokojov a aj protirákociovské povstanie. Vojské zrážky medzi kurucmi (Rákociho vojakmi) a labancami (cisárskymi vojakmi) sa neraz odohrávali na južnom Slovensku. Bezprostredne sa tak dotkli aj Močenka. V prvej štvrtine 18. storočia sa na našom území po prvýkrát v dejinách uskutočnil súpis obyvateľstva, a to hneď dvakrát - v roku 1715 a v roku 1720. Podľa zachovaných údajov v prvom z uvedených rokov mal Močenok 43 domácností, ale o päť rokov neskôr ich už bolo 81. V rokoch 1717 - 1746 bol v Močenku farárom Ján Kmoško, neskorší nitriansky kanonik. S jeho menom sa spájajú aj kladné, aj záporné stránky pôsobenia. Vedľa kostola dal opäť vybudovať vežu - zvonicu. Bol vraj veľmi prísny na pomerne ľahostajných farníkov. Tí neraz zanedbávali nedeľné kázne a deti neposielali na katechizmus. Rozhodol sa ich za to potrestať, a to buď pokutou 75 denárov za každý raz alebo 15 palicami. Cirkevný vizitátor z roku 1732 o ňom zanechal svedectvo, že obilie vyberal väčšou mericou, než bola predpísaná. Nemožno sa teda čudovať, že nebol príliš obľúbený. Rovnako, svojej farnosti bol oddaný. Rozhodujúcou mierou prispel k tomu, že sa podarilo uskutočniť stavbu Kaplnky sv. Kríža nad biskupským rybníkom, ktorá bola dokončená v roku 1729 a je to najstaršia stavebná pamiatka v Močenku. V nej je spolu s patrónom obce, biskupom Ladislavom Erdödyom zvečnené aj meno kňaza Jána Kmoška. Ani v 18. storočí sa Močenku nevyhli živelné pohromy.

V roku 1747 kraj napadlo obrovské množstvo kobyliiek. Zachoval sa o tom písomný záznam očitého svedka. Viac škody, ba hotovú katastrofu však spôsobil oheň. Požiar vypukol 7. mája 1760, rozšíril sa a zničil celé mestečko. Oheň bol živlom, proti ktorému sa v tých časoch ťažko bránilo, pretože nejestvovala vyspelejšia hasiaca technika. Požiare sa, žiaľ, obci ani neskôr nevyhýbali. Zachovali sa o tom ďalšie písomné svedectvá, ako aj prosby pohorelcov z Močenka, ktoré žiadajú župu o pomoc. V niektorých prípadoch mal oheň na svedomí aj ľudské životy. Tragicky sa napríklad skončil požiar v roku 1824, ako o tom svedčí ďalší zo záznamov v cirkevných matrikách: „Dňa 11. októbra 1824 sme pochovali dve ženy, z ktorých jedna uhorela pri strašnom požiari a druhá, keď to videla, zomrela na porážku od vzrušenia.“ Požiare sa šírili veľmi ľahko, pretože strechy domov boli prevažne pokryté slamenými otiepkami. V 19. storočí však už v obci pôsobil Dobrovoľný hasičský zbor, ale v mnohých prípadoch bol proti sile živlu bezmocný. V roku 1740 sa v Uhorsku začala vláda osvietenských panovníkov. Najprv Mária Terézia a potom jej syn Jozef zavádzali mnohé reformy feudálneho systému, ktoré - okrem iného - mali uľahčiť aj život poddaných. Poskytnutá bola napr. možnosť oslobodiť sa od mnohých povinností voči zemepánovi. Od roku 1764 sa mohli z poddanskej roboty vykúpiť aj obyvatelia Močenka, avšak podmienky vykúpenia boli také náročné (najmä finančne), že len málokto sa o to uchádzal. Podľa pozemkovej reformy mala byť pôda rozdelená medzi sedliakov. Na území Nitrianskeho biskupstva prichádzalo do úvahy rozdelenie pôdy až pre 508 rodín, ktoré sa tu mali usadiť a venovať sa poľnohospodárstvu. Prirodzene, o zem sa uchádzali najmä želiari (bezzemkovia), ale tí na založenie vlastného gazdovstva nemali potrebné finančné prostriedky. Kráľovská komorská správa v Nitre preto veľký počet pozemkov ponúkla nemeckým kolonistom. Museli síce v hotovosti vyplatiť 200 zlatých, ale zároveň dostali pomoc zo štátnych prostriedkov: bezplatné postavenie nových domov, jeden pár záprahového dobytku, kravu, voz, pluh, brány - a ušlo sa im aj ďalších výhod. Do močenského panstva prišlo 21 nemeckých rodín, spolu 103 osôb. Priamo v Močenku sa usídlilo 14 rodín. Obdobie nemeckej kolonizácie je poznačené mnohými spormi a nespokojnosťou domácich. Aktívni boli najmä želiari, ktorí keď videli, že kolonisti požívajú najrozmanitejšie výhody a podpory, dožadovali sa tiež pridelenia pôdy a nástrojov na jej obrábanie, aby si mohli založiť vlastné gazdovstvá. Nepochodili však, pretože nemali peniaze na zaplatenie základných poplatkov. Nemeckí kolonisti si svoje domy stavali na ulici, ktorá sa dodnes nazýva Švábska. Zachované priezviská niektorých dnešných občanov Močenka - napr. Géring, Eiselle, Braun, Furstenzeller - svedčia o ich nemeckom pôvode. V 18. storočí rôzne udalosti, ako aj usídľovanie spôsobovali, že počet obyvateľov sa dosť rýchlo menil. Keď sa v roku 1787 v Rakúsko-Uhorsku konalo ďalšie sčítanie obyvateľov, Močenok mal 261 domov a bývalo tu 1590 ľudí. V záznamoch, ktoré sú staršie iba o jeden rok, sa však už hovorí o 1748 obyvateľoch. Zaujímavá je aj špeciálna poznámka, ktorá uvádza, že 19 z nich bolo Židov. Na začiatku 19. storočia, konkrétne 17. júla 1808, sa novým biskupom Nitrianskeho biskupstva stal Slovak Jozef Kluch, rodák z Kláštora pod Znievom. K Močenku mal veľmi dobrý vzťah, ba dalo by sa povedať, že bol jeho obľúbeným miestom. Ešte keď bol len nitrianskym kanonikom, daroval obci strieborný relikviár Jána Nepomuckého, ktorý bol v tých časoch jedným z najobľúbenejších svätcov. Rád a často sa tu zdržiaval, o čom svedčia aj dokumenty. V Biskupskom archíve v Nitre a v Štátnom oblastnom archíve v Šali je uložených viacero jeho

súkromných i úradných listov, ktoré končil slovami: „In residentia episcopali Mocsonok...“, čo v preklade z latinčiny znamená: „V biskupskej rezidencii Močenok...“. O vrúcnom vzťahu k obci svedčí skutočnosť, že vyslovil želanie, aby po smrti jeho srdce bolo uložené do krypty Kaplnky svätého Kríža, čo sa mu aj splnilo. Obyvateľstvo Európy v 19. storočí kátrili početné infekčné choroby, ktoré miestami nadobúdali panepidemický charakter. Neobišli ani južné Slovensko, nevyhol sa im ani Močenok. Z dôvodu nebezpečenstva nákaz, bola už v roku 1809 v obci zriadená epidemická nemocnica. To však nezabránilo niekoľkým nešťastiam, keď epidémia kosila obyvateľov po stovkách. V roku 1831 sa v Močenku rozšírila cholera, ktorej obeťou sa stalo veľa ľudí. Aj o tejto nešťastnej udalosti sa v cirkevných matrikách zachoval záznam či smutné svedectvo. Miestny farár Anton Zamaróci zapísal do matričnej knihy dlhý zoznam zomretých, vysvetľujúc, že „sú obeťami zúriacej nákazlivej choroby, zvanej cholera, ktorá sa k nám dostala z východnej Indie, kde sa v roku 1817 stala zhubnou, a rýchlo sa šíriac a kosiac zástupy ľudí, dostala sa r. 1823 cez hranice Ázie z Ruska do Európy, v roku 1830 do Halície - Galície, teda na hranice Slovenska, a v roku 1831 sa šírila ďalej, aby zachvátila celú Európu. Napriek úradným opatreniam, ustanoveniam, bez ohľadu na pohlavie a vek i zdravie, hlavne však medzi chudobou, prejavila sa silnou hnačkou, zvracaním a strašnými kŕčmi, ktorým obeť podliehali všade - na cestách, uliciach, hlavne cez leto, počnúc júlom a zúrila až do septembra...“. Podľa matričných záznamov močenského farára od 28. júla, keď cholera v Močenku prepukla, do 16. septembra 1831 v obci na túto chorobu zomrelo spolu 213 ľudí. Uvádza aj počet obetí v Hornej Kráľovej, kde ich bolo 80. Okrem nich vo vojenskom lazarete v Močenku zomrelo ešte 31 vojakov. Biskup Jozef Vurum prikázal za všetky obeť vykonať rozlúčkové bohoslužby. Epidémia sa zopakovala v letných mesiacoch roku 1849, keď sa k nám cholera dostala z Rumunska a Moldavska. V Močenku si vybrala svoju daň v podobe 250 obetí. Túto tragickú udalosť v obci pripomína morový stĺp. Za veľké zásluhy bol v roku 1867 vyznamenaný Alexander Korencký, ktorý sa staral o chorých v Močenku a v Kráľovej. V roku 1872 úrady vykonali administratívne opatrenia, ktoré mali zabrániť šíreniu cholery, resp. minimalizovať dopad potenciálnej nákazy na obyvateľov, straty na ľudských životoch. Župu rozdelili na viaceré epidemické okresy, pričom jedným z nich bol aj Močenok. V roku 1850 žilo v Močenku 1838 obyvateľov, čo ho, prirodzene, už v tých časoch radilo medzi najväčšie slovenské obce. V uvedenom roku sa močenským farárom stal Jozef Ščasný, ktorý bol mecénom bernolákovcov. Za svojho pôsobenia nechal na mieste bývalého farského kostola postaviť Kaplnku Božieho hrobu so 14 zastaveniami krížovej cesty. K rozvoju obce v poslednej štvrtine 19. storočia prispelo vybudovanie novej biskupskej tehelne. Postavili ju v roku 1871. Tehly, ktoré spolu so starou tehelňou produkovala, sa používali pri významných stavbách, ako sú kostol, fara, biskupský kaštieľ, kláštor, zájazdový hostinec. V tom čase sa teda rozvíjal predovšetkým stred obce, ktorý jej dodával vyspelý vzhľad. Hlina na pálenie tehál sa ťažila pri dnešnej Nitrianskej ulici, ďalej neďaleko židovského cintorína, v priestoroch futbalového ihriska, ale aj v bezprostrednej blízkosti tehelne na Rokošovej ulici. Najnovšie dejiny obce sú poznačené všetkými - i bolestnými - udalosťami 20. storočia, ktoré sa dotkli Slovenska alebo na dlhšie obdobie predurčili jeho vývin, zasiahli do cítienia a myslenia ľudí aj do medziľudských vzťahov: prvá svetová vojna, rozpad Rakúsko-uhorskej monarchie a vznik Československej republiky, hospodárske krízy a s nimi súvisiace sociálne pohyby (v južnej časti krajiny predovšetkým štrajky

poľnohospodárskych robotníkov), vznik slovenského štátu, druhá svetová vojna, nástup komunistickej moci a s ním spojené združstevňovanie. V obci sa nachádza aj niekoľko artézskych studní. Niekoľko takýchto studní v obci postupne navrátili na začiatku 20. storočia. Najstaršia pochádza z roku 1900, nachádza sa v strede dediny a je hlboká 60 m. Ďalšie studne urobili v roku 1912 - jedna z nich je pred miestnou reštauráciou a dosahuje hĺbku 132 m, druhá - v časti nazvanej Lúčky - má hĺbku až okolo 300 m. Vybudovanie týchto zdrojov pitnej vody skvalitnilo životné podmienky Močenčanov. Po prvej svetovej vojne sa Močenok - tak ako celé Slovensko - stal súčasťou Československej republiky. Sčítanie jeho obyvateľov v roku 1920 ukázalo, že tu žilo, 3 988 ľudí, čo znamená, že aj v tom čase išlo o naozaj veľkú dedinu. Život mladej republiky poznačili hospodárske krízy. V auguste roku 1922 tu počas štrajku poľnohospodárskych robotníkov žandári usmrtili Michala Sládečka. Do životov obyvateľov Močenka v medzivojnovom období zasiahol aj veľký požiar v roku 1928. Zhoreli vtedy domy od Nitrianskej cesty až po artézsku studňu pri vtedajšom hostinci Benko. Ako ničivá prírodná katastrofa je zaznamenaná aj búrka s obrovským ľadovcom, ktorá v roku 1947 zničila podstatnú časť úrody. Potok Dlhý kanál - Zúgov sa vraj zmenil na obrovskú dravú rieku a spôsobil krátku povodeň. Našťastie, nikto neprišiel o život. Napriek sociálnym problémom v štáte sa Močenok v období prvej Československej republiky predsa len ekonomicky a kultúrne rozvíjal a modernizoval sa. Akési vyvrcholenie tejto etapy modernizácie sa udialo už za vojnovkej Slovenskej republiky, keď bola obec v rokoch 1940 - 1941 elektrifikovaná. V tom čase sa obec vyvíjala aj kultúrne a mnohí občania sa venovali rôznym športovým aktivitám. Až dosiaľ sme pri spracovaní dejín obce opierali o rôzne historické a odborné pramene, v ktorých sú buď priamo zaznamenané, alebo sa v nich obec Močenok spomína v širších súvislostiach. Druhá svetová vojna, prirodzene, tiež poznačila osudy mnohých ľudí v obci, i keď tu nezasiahla až tak ničivo ako na niektorých iných, najmä povstaleckých územiach Slovenska. Na jej konci sa aktivizovali členovia Komunistickej strany Slovenska a založili prípravný výbor Miestneho národného výboru, ktorý vznikol hneď po oslobodení. Tvorili ho tri politické subjekty: Komunistická strana Slovenska, Demokratická strana a Strana práce. Táto skutočnosť naznačuje, že išlo o úsilie nadviazať na demokratický politický systém predvojnového Československa. Keď sa v roku 1948 v Československu ujali moci komunisti a nastolili politickú diktatúru, jedným z ich nedemokratických krokov bolo kolektivizácia - prechod na kolektívne či spoločenské vlastníctvo. Združstevňovanie vidieka sa dialo podľa vzoru sovietskych kolchozov. Roľníci boli neraz i násilnými prostriedkami prinucovaní vstúpiť do družstva. Družstvo vzniklo i v Močenku a život mnohých obyvateľov obce bol na desaťročia spätý s ním. V roku 1959 bol uprostred obce postavený mlyn na tú dobu s moderným strojovým vybavením. Jeho ročná kapacita bola 970 t obilia. Zamestnával 14 pracovníkov a patril pod národný podnik Nitrianske pekárne. Keď sa v roku 1960 uskutočnilo sčítanie obyvateľov, ukázalo sa, že vo vtedajších Sládečkovciach žije 5 600 ľudí. Pravda, súčasťou obce bola už aj dnešná samostatná Horná Kráľová. Pre porovnanie pripomeňme údaj z roku 1920 - 3988 obyvateľov. Hornú Kráľovú práve v uvedenom roku pripojili k Sládečkovciam. Súviselo to s ďalšou zmenou - bol zrušený tzv. malý okres Šaľa a Sládečkovce sa dostali do Okresu Nitra. Rok 1962 priniesol zlepšenie podmienok pre obecné školstvo. Dostavali budovu novej základnej deväťročnej školy s telocvičňou, pričom v školskom areáli zároveň dokončili učiteľská dvojbytovku. V roku 1966 bola dokončená

a do prevádzky uvedená cesta na Pereš. O dva roky neskôr - v roku 1968 - postavili učiteľskú šesťbytovku, ktorou sa začalo budovanie novej ulice (dnešná Ulica Andreja Hlinku). V roku 1970 sa začalo stavať nové zdravotné stredisko a ukončila sa výstavba bezprašných ciest v častiach Rokošová I, II, III, Chalupy, Mlynská ulica a Párovce I, II. V roku 1973 sa v obci začala výstavba dvanástich bytových jednotiek, novej budovy MNV a Verejnej bezpečnosti (dnešná Ulica A. Hlinku). V auguste slávnostne otvorili nové zdravotné stredisko. Od roku 1974 sa v obci budovalo kúpalisko, park a vykonávala sa úprava pravej strany Hlavnej ulice. V decembri bola do prevádzky odovzdaná prístupová cesta k zdravotnému stredisku. V rokoch 1976 - 1977 sa ešte stále pracovalo na výstavbe kúpaliska, realizovalo sa aj budovanie materskej školy v Hornej Kráľovej, ktorá bola vtedy súčasťou obce, stavali sa tri autobusové zastávky. V roku 1978 bola vybudovaných 14 kilometrov komunikácii v priestore okolo Hliníka. Zaujímavý je zápis v obecnej kronike z roku 1979, ktorý hovorí o tom, že v miestnej knižnici bolo 12 500 titulov kníh a mala 1000 stálych čitateľov. Aj v 80. rokoch 20. storočia sa v Močenku realizovali projekty, ktoré skvalitnili život jeho obyvateľov a prispeli k celkovému rozvoju obce. Uviesť možno tie najvýznamnejšie. V roku 1983 bol na cintoríne dobudovaný dom smútku, výstavba I. etapy vodovodu, a to od prečerpávacej stanice v lese až po stred obce, bola dokončená v roku 1986. V tom istom roku bola do prevádzky odovzdaná aj nová materská škola, ktorá tak uvoľnila priestory v budove bývalého kláštora. To umožnilo presťahovať tam obecnú knižnicu, ktorá mala nevyhovujúce podmienky. V roku 1987 pokračovala plynofikácia obce (dokončila sa jej III. etapa - Ulica Rokošová), zriadené boli dve verejné telefónne hovorne a začala sa výstavba kultúrno-spoločenského zariadenia. Výstavba ďalšej časti vodovodu bola ukončená v roku 1988 a v nasledujúcom roku aj ďalšia etapa plynofikácie - na plyn boli napojené ulice Športová, Párovce, Nitrianska a Vinohradská. Čo sa týka organizácie školstva, aj tá prechádzala istými zmenami. Zápis v obecnej kronike z roku 1982 uvádza, že v obci pracujú už len dve riaditeľstvá ZDŠ. Jedno v Sládečkovciach a jedno v časti Horná Kráľová, lebo maďarská základná škola bola zrušená pre malý záujem. V tomto roku bola dobudovaná školská jedáleň a prvá budova školy pre prvý stupeň. Z demograficko - sociologického a dnes už aj z historického aspektu je zaujímavý údaj v kronike z roku 1987, v ktorom sa pod krátkym medzititulkom Pracovné podmienky uvádza: „Najviac občanov zamestnáva Duslo, š. p., niečo menej JRD a takmer 160 občanov denne dochádza do Chemických závodov Juraja Dimitrova do Bratislavy. Malé percento zamestnáva paprikáreň a Spoločný liaharenský podnik Nitra, závod Sládečkovce.“.

Pamätihodnosti

Farský kostol sv. Klementa- Prvá kresťanská sakrálna stavba vznikla v Močenku v 9. storočí a súvisí s príchodom solúnskych bratov sv. Cyrila a sv. Metoda na územie Veľkej Moravy. (Niektorí historici však nevylučujú možnosť, že tu mohol byť kostolík či kaplnka už v predcyrilo - metodskom období.) Bol to drevený kostolík zasvätený sv. Klementovi, ktorý plnil funkciu Božieho chrámu aj pre okolité osady. Stál pravdepodobne na vyvýšenine, kde je dnes Kalvária. Terajší rímsko-katolícky farský Kostol svätého Klementa je jednou zo stavebných dominánt obce, centrom duchovného života veriacich. Priamo nadväzuje na najstaršiu tradíciu z 9. storočia, ale aj na ostatné Božie stánky z dávnych čias. Na základe niektorých historických záznamov sa možno domnievať, že kostol venovaný sv. Klementovi stál v obci už v rokoch 1332 - 1337. Prvý priamy písomný záznam o jeho existencii je v listine datovanej 14. februára 1414. Ďalej sa

potom spomína v už zachovaných farských matrikách v Močenku, a to v rokoch 1673 - 1674. Hovorí sa tu aj o zakúpení troch nových zvonov. Cenná je poznámka v matrike z roku 1688, ktorá spomína spevník v slovenskej reči, čo dokumentuje, že pri bohoslužbách sa spievalo po slovensky. Kostol však v dôsledku vojnových udalostí i pôsobenia prírodných živlov spustol natoľko, že nemohol dôstojne plniť svoju funkciu. Preto sa veriaci rozhodli postaviť nový chrám. Do stavby sa za podpory biskupa Blažaja Jáklina a miestneho farára Štefana Urbanovského pustili v roku 1691. V roku 1696 ho biskup Jáklin krátko pred svojou smrťou požehnal a potom boli urobené ešte dokončievacie práce. Ani tento kostol, vedľa ktorého stála murovaná zvonica, však neodolal ohňu, viackrát vyhorel - a muselo sa stavať znova. Výstavba dnešného Kostola sv. Klementa sa začala v roku 1761, keď bol biskupom Imrich Esterházi. Rozhodol sa vybudovať väčší kostol a na inom mieste, než boli predchádzajúce. Od roku 1763 na stavbu, pri ktorej bol použitý aj materiál z predchádzajúceho kostola, dohliadal biskup Ján Gustíni (Guzstényi). Dokončená bola v roku 1765 a vzápätí vysvätená. Vo farskej matrike je odpis listu biskupa Gustíniho, v ktorom hovorí o dôvodoch výstavby nového kostola, uvádza, že stavba bola dokončená 20. novembra 1765 a bol „po slávnosti sv. Klementa 24. novembra konsekrovaný nový farský kostol skrze najvznešenejšieho a najosvietenejšieho pána Jána Terlandaja, vyvoleného biskupa rosinenského, večného vikára, ktorý aj predniesol slovenskú kázeň". Iný duchovný predniesol kázeň v maďarčine. Kostol postavili v barokovom slohu. Pozostával z lode a dvojitého kamenného chóru. Vo februári 1767 boli vo veži kostola umiestnené dva zvony rôznych veľkostí, odliate v Trnave. Neskôr k nim pribudol ešte jeden, všetky tri boli darom biskupa Jána Gustíniho, avšak nezachovali sa. Ďalšie údaje o zvonoch hovoria, že do prvej svetovej vojny ich mal kostol štyri, no cez vojnu dva zrekvírovalo vojsko na výrobu munície. Neskôr boli v kostolnej veži dva zvony, jeden z roku 1813 a druhý z roku 1922. Osud jedného zo zvonov, ktoré sa cez vojnu zachovali, je neznámy. V roku 1983 boli inštalované ďalšie tri zvony, ktoré ulial zvonolejár Tkadlec z Halenova (meno majstra, miesto a rok výroby sú súčasťou ich reliéfov). Majú svoje pomenovania a je známa ich presná hmotnosť a ladenie: zvon Sv. Klementa - 820 kg, Fis 1; zvon Sv. Cyrila a Metoda - 520 kg, Gis 1; zvon Sv. Gorazda - 200 kg, Cis 1. V súčasnosti je teda v kostole umiestnených až päť zvonov. Pri bohoslužbách sa v tomto chráme aj dnes používa pôvodný šesťnásťregistrový organ z roku 1792. V priebehu desaťročí sa obec rozrastala, a tak vznikla potreba väčšieho Božieho stánku. K prestavbe chrámu, ktorou sa podarilo doceliť jeho zväčšenie, sa pristúpilo až v roku 1926, keď bol nitrianskym biskupom Karol Kmeťko, hoci predtým bol viackrát opravený. Pri prácach boli objavené dve krypty. V jednej boli uložené telesné pozostatky farára Františka Lehockého, ktorý pôsobil v Močenku v rokoch 1744 - 1783. Hovorí o tom nápis na pálenej tehle, ktorú mal uloženú pod hlavou a ktorá je dnes umiestnená pri vchode do sakristie. V druhej krypte bez nápisu sa našli pozostatky štyroch neznámych ľudí a bola zamurovaná. Pôvodné maľby v kostole zobrazovali viacero motívov. Napríklad: V kupole nad sanktuáriom bolo vyobrazenie dvanástich učeníkov s Pannou Máriou očakávajúcich príchod Ducha Svätého. Nad dverami sakristie boli stvárnení sv. Cyril a Metod, prinášajúci relikvie sv. Klimenta do Ríma, pričom v ústrety im ide pápež Hadrián II. V roku 1927 sa cirkevná obec rozhodla nechať premaľovať celý kostol. Na interiéroch pracovali maliari: Georg Karol Schmidt z Mníchova, František Preček mladší zo Znojma a Ladislav Kleipert z Nyiregyháru. Obnovovali sa aj oltáre. Pri týchto prácach bol na soche sv. Štefana - kráľa

objavený nápis: „Ignatius Czernaj 1780“, ktorý prezrádza nielen meno majstra, ale umožňuje aj presne datovať vznik diela. Prestavba, rekonštrukčné práce a obnova kostola boli dokončené v pomerne krátkom čase. Vynovený chrám vysvätil biskup Karol Kmeťko 25. novembra 1928. Pred kostolom je **Mariánsky stĺp** z roku 1750 a **kamenný kríž** z roku 1763 a neďaleko sa nachádza ďalšie pamätné miesto - malá jaskyňa, ktorú nazývame **Lurdská jaskynka**. Dôstojnosť stavby dopĺňa park s vysokými stromami.

Kaplnka <<http://sk.wikipedia.org/wiki/Kaplnka>> sv. Kríža- Je to najstaršia zachovaná sakrálna pamiatka v obci, nachádza sa v jej severnej časti. Vybudovaná bola za biskupa Erdödyho, keď bol v Močenku farárom už spomínaný Ján Kmoško. Dostavali ju v roku 1729. V roku 1747 veriaci zozbierali potrebnú sumu a farár Juraj Lackovič ju nechal rozšíriť a obnoviť. Pod kaplnkou sa nachádza krypta (o rozmeroch asi 7 x 6 m), v ktorej je od roku 1827 **uložené srdce nitrianskeho biskupa Jozefa Klucha** (1748 - 1826). Ústredným bodom krypty je ihlanový kamenný pomník, pri každom jeho boku je umiestnená kamenná nádoba v tvare kalicha s poklopom. Je na nich nápis: „Pretiosum cor et Viscera misericordiae!“ Vo voľnom preklade to znamená: „Vzácné srdce a vnútornosti dané z milosrdenstva!“ Na pomníku je reliéf biskupského erbu a pod ním je tabuľka s čitateľným nápisom:

„EXCELM I AC RDSMI DNI
JOSEPHI KLUCH EPISCOPI
NITRIENSIS ACTUALIS
INTIMI STATUS CON
SILIARI MORTVI IN
MOCSONOK 31. DEC. 1826
SUAE ANOR 78,
MENSU 9 AETATIS.“

Voľný preklad nápisu znie: „Najvznešenejší a najdôstojnejší pán Jozef Kluch, biskup činný v Nitre, postavením dôverný radca, ktorý zomrel v Močenku 31. decembra 1826 v dôstojnom veku 78 rokov a 9 mesiacov.“ Pod nadpisom je umiestnený podstavec z kameňa, na ktorom je vyobrazená biskupská mitra, berla, fakľa, svietnik so zlomenou sviecou a presýpacie hodiny. V súčasnom období sa kaplnka využíva na slávenie pohrebných svätých omší a každoročne pri Sviatku Povýšenia sv. Kríža.

Biskupský kaštieľ- V Močenku bol už v dávnych časoch honosný kaštieľ, ktorý - vzhľadom na jeho účel - označovali ako kniežací. Obec sa nachádzala pri starej hradskej ceste z Viedne do Pešti, a preto sa tu údajne často zastavovali a oddychovali kniežatá, ba dokonca i panovníci. Vlastníkom kaštieľa však bolo biskupstvo. O existencii prvého kaštieľa sa zachovalo viacero písomných dôkazov. Napríklad v listine, ktorú podpísal biskup Ján Gustíni, sa píše: „*Dané v našom biskupskom kaštieli v Močenku 26. decembra, roku Pána 1767.*“ Kaštieľ mal 24 izieb a zrejme išlo naozaj o veľmi prepychovú stavbu, pretože v ústnom podaní Močenčanov sa traduje, že aj válovy v maštaliach boli z mramoru. Nový kaštieľ nechal - ako letné sídlo - postaviť nitriansky biskup Imrich Palugyay na mieste starého. Budovali ho však v dvoch etapách. V rokoch 1840 - 1845 bola urobená prvá časť prác. Po ich ukončení bol kaštieľ obývateľný a mohol plniť aj svoju reprezentačnú úlohu. V revolučných rokoch 1848 - 1849 bol však poškodený a

definitívne ho dostávali v roku 1850. Rekonštrukčné práce boli uskutočnené v rokoch 1893 - 1896. Biskup Palugyay bol príbuzný s rodom Habsburgovcov, a preto sa cisár František Jozef pri ceste z Viedne do Budapešti často zastavoval v Močenku. Kaštieľ v Močenku istý čas pokladali za najhonosnejšie feudálne sídlo v celej župe. Je cennou stavebnou pamiatkou z éry klasicizmu. Jeho stavitelia v rozhodujúcej miere použili starogrécke stavebné slohy, a to iónsky a dórsky. Ide o štvorkrídlovú poschodovú budovu s pomerne strohým priečelím. Pri pozornejšom pohľade nás však zvonka na kaštieli zaujmú niektoré výrazné prvky. Pred hlavným vchodom je portikus s balkónom, pričom použité stĺpy majú iónsky charakter. Podobné stĺpy sa nachádzajú aj pri zadnom vchode. Okolo okien sa vinú jemné grécke ozdoby. Dekoratívny ráz majú aj perleťové a tehličkové vence, ako aj levie hlavy pod strechou. Aj rohy strechy a jej štít skrášľujú výčnievajúce ozdoby, tzv. akroteriony. Vnútorne priestory predstavujú náročne riešené interiéry. Na prízemí je centrálny vestibul s kazetovým stropom a stĺporadím s dóorskymi a iónskymi hlavícami. Nachádza sa tu aj pamätná doska umiestnená pri príležitosti osláv 60. výročia ukončenia filozofických štúdií biskupa Imricha Bendeho. Na poschodie vedie dvojité schodište z bieleho mramoru. Jednotlivé obytné miestnosti si vo veľkej miere zachovali svoj pôvodný ráz, tapety v každej izbe majú inú farbu - zlatú, hnedú, modrú, zelenú a ďalšie, na stenách sú umiestnené trojmetrové benátske zrkadlá. Pôvodne tu boli drahé lustre na sviece, no zachovalo sa ich len niekoľko. Parkety vytvárajúce umelecké vzory sú vyše storočné. Reprezentatívne miestnosti sú skrášlené iluzívnou maľbou a štukovou výzdobou s reliéfmi s rastlinnými motívmi. Strop v bývalej zasadacej sieni je zdobený maľbami, ktoré zobrazujú kostoly a hrady z okolia (Močenok, Nitra), ako aj cudzie romantické krajiny. Ich autormi sú neznámi talianski majstri. V jednej z obytných izieb je portrét zakladateľa kaštiľa biskupa Imricha Palugyaya v životnej veľkosti, ktorý v roku 1854 namaľoval majster A. Trippaner. V inej je zasa portrét ďalšieho nitrianskeho biskupa Imricha Bendeho z roku 1895. Z ďalších umeleckých artefaktov sú cenné soška Panny Márie a kríž zo slonovej kosti. Zachovala sa iba časť pôvodného nábytku, lebo niektoré vzácne kusy svojho času previezli do Bratislavy. V kaštieli bola aj biskupská knižnica, ktorá obsahovala okolo 2 200 latinských, nemeckých, maďarských a slovenských kníh. Medzi nimi sa nachádzali aj pôvodné vydania diel významných predstaviteľov slovenského národného obrozenia - A. Bernoláka, J. Hollého, M. Hattalu, A. Radlinského. Knihy neskôr presťahovali, stali sa súčasťou významnej Diecéznej knižnice v Nitre. Historicky cennou a esteticky pôsobivou súčasťou kaštiľa je domáca kaplnka s oltárom Sv. Kríža, vysoká 12 metrov. Obloženie jej stien je imitáciou bieleho mramoru. Tri metre vysoký stĺp pod chórom je však už z pravého bieleho mramoru a má korintskú hlavicu. Na oltári je tiež asi trojmetrový kríž z ebonitového dreva. Na stene za ním je veľká maľba, ktorá znázorňuje Boha Otca a Ducha Svätého. Na stuhe v rukách dvoch anjelikov je nápis: „Pater in manus tuas commendo spiritum meum.“ V preklade to znamená: „Otče, do tvojich rúk porúčam svojho ducha.“ Tesne pod stropom sú ďalšie štyri vety v latinčine, ktoré v preklade znejú takto: 1. Kríž Kristov je vždy so mnou. 2. Krížu Kristovmu sa vždy klaniam. 3. Kríž Kristov je moje útočisko. 4. Kríž Kristov je moja istá spása. Močenský kaštieľ bol dlho sídlom biskupského úradu, a to až do roku 1911, keď sa biskupstvo presťahovalo do Nitry. Po skončení prvej svetovej vojny biskup Karol Kmeťko prenajal kaštieľ misionárom Božieho Slova. Po ich odchode do Nitry v roku 1928 pripadol školským bratom Sv. Jána Krstiteľa de la Salle. Príslušníci tejto rehole spravovali v obci chlapčenskú ľudovú školu a v budove kaštiľa viedli noviciát. Keď

sa v Československu roku 1948 ujali moci komunisti a zaviedli totalitný spôsob vládnutia, nastalo v rámci nimi zavádzanej ateizácie prenasledovanie duchovenstva. V rokoch 1951 - 1952 bol v kaštieli sústredovací koncentračný tábor pre kňazov a až do roku 1989 aj pre rehoľné sestry. Celý areál vtedy obohnali vysokým plotom so zámerom izolovať jeho obyvateľov od okolitého sveta. Do roku 2002 slúžil močenský kaštieľ ako charitný domov pre staré a choré rehoľné sestry rehoľného spoločenstva Milosrdných sestier sv. Vincenta. Budova je majetkom nitrianskeho biskupstva. Od roku 2002 je v kaštieli Detský domov a Domov sociálnych služieb, ktorý prevádzkuje Komunita Kráľovnej pokoja. Pri kaštieli je neveľký, asi šesťhektárový udržiavaný park, v ktorom je aj jazierko so súsoším a fontánou.

Budova kláštora - Imrich Bende, ktorý bol nitrianskym biskupom v rokoch 1893 - 1911, oslavoval 8. septembra 1897 svoju zlatú sv. omšu. Pri tejto príležitosti prispel rozhodujúcou sumou 80 000 zlatých na stavbu **kláštora pre Milosrdné sestry sv. Vincenta** a dievčenskú školu. Pôvod budovy jasne určuje nápis na jej priečelí: „*Postavili r. 1897 náboženskej a vlasteneckej výchove Imrich Bende, nitriansky biskup a močenský katolíci.*“ Sestry tu okrem školy pre dievčatá otvorili aj tzv. úvodú či detskú opatrovňu, čo bolo vlastne predškolské zariadenie podobné dnešnej škôlke. Po nástupe k moci komunistická vláda znárodňovala aj cirkevný majetok. V rámci tohto procesu museli roku 1950 sestry budovu kláštora a školy nedobrovoľne opustiť. Obecné orgány tu zriadili materskú školu a školskú jedáleň. V roku 1987 sa do priestorov kláštora presťahovalo kultúrne stredisko a obecná knižnica. Koncom 90. rokov 20. storočia bola budova v rámci reštitúcií prinavrátená Farskému úradu v Močenku. Niekoľko rokov v budove sídlilo aj Centrum voľného času. Od roku 2005 bolo v budove kláštora zriadené Pastoračné centrum farnosti Močenok. Svoje sídlo tu má dnes aj Klub kresťanskej mládeže, Močenok, občianske združenie. Pozoruhodnou pamiatkou je okrem samotnej budovy aj kaplnka sv. Gorazda, ktorá sa - obnovená - nachádza na svojom pôvodnom mieste na poschodí. Slúži ako miesto na stíšenie sa pre pastoračné centrum.

Kalvária - Takmer vo všetkých mestách a dedinách (ba v niektorých prípadoch aj v malých osadách) na Slovensku sú na pamiatku umučenia Ježiša Krista postavené kalvárie, ktoré majú starší či novší pôvod a ktoré sú obľúbeným miestom veriacich. Nie inak je tomu aj v Močenku. Tunajšia Kalvária má dnes už viac ako stopäťdesiat rokov. Leží na miernej vyvýšenine, tam, kde bol pôvodný farský kostol a pravdepodobne aj prvý kostolík z 9. storočia.

O vznik Kalvárie sa zaslúžil farár Jozef Ščasný. Postavili ju v roku 1852. Tvorí ju 14 kaplniek s vyobrazením krížovej cesty a Kaplnka Božieho hrobu, pred ktorou sú tri kríže s plastikami, znázorňujúcu známu scénu ukrižovania. Pôvodná výzdoba kaplniek sa nezachovala, sú v nich novšie maľby, ktorých autorom je miestny výtvarník Ján Stacho.

Kaplnka sv. Urbana- Z polovice 18. storočia pochádza ďalšia historická pamiatka - baroková Kaplnka sv. Urbana, ktorú postavili uprostred viníc. Jej vznik možno datovať rokmi 1748 - 1750. V zachovanej farskej matrike je o tom presný záznam: „*V roku 1748 zaobstaral močenský sedliak, majiteľ štvrtiny usadlosti, Ján Bleho vlastným nákladom kaplnku uprostred viníc, ktorej základný kameň položil dňa 8. mája. Ceremonie odbavil v uvedenú stredu najdôst. Pán Ignác Holzpeck, nitriansky kanonik - ceremonár. Túto kaplnku dokončili v roku 1750 na deň sv. Urbana,*

pápeža a mučeníka. Požehnal ju vdp. Andrej Toth, farár v Jarku."

Umiestnenie kaplnky nie je náhodné, veď sv. Urban je patrónom vinohradníkov. Na jeho sviatok (25. mája) sa tu už tradične koná svätá omša. Po nej sa veriaci modlia za dobrú úrodu a za požehnanie námahy, ktorú vynakladajú pri práci na poliach a vo viniciach.

Kaplnka bola naposledy zrenovovaná v roku 2001, náklady sa hradili sa z rozpočtu obce a zo zbierok veriacich.

Na lokalite navrhovanej činnosti nie sú kultúrno-historické pamiatky. Na lokalite navrhovanej činnosti nie sú evidované archeologické pamiatky.

4. SÚČASNÝ STAV KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA VRÁTANE ZDRAVIA

Obec je územnou súčasťou **Dolnovážskej zataženej oblasti** podľa environmentálnej regionalizácie MŽP SR s prostredím silne narušeným v bezprostrednom dotknutom území a miesta navrhovanej činnosti, vrátane údolnej nivy rieky Váh. Súčasná krajina je definovaná ako priemyselno-technizovaná krajina mestského typu a poľnohospodárska oráčinová krajina s prechodom do oráčinovo-lesnej krajiny. Koeficient ekologickej kvality územia je 0,2 - 0,4, územie je klasifikované ako ekologicky nestabilné a s malou ekologickou významnosťou. Z hľadiska potenciálov krajiny ide o prostredie nížin s prevahou dobrých podmienok pre život človeka s vysokým potenciálom a s vhodnosťou na polyfunkčné využívanie.

Hluk a vibrácie - zdrojom hluku a vibrácií sú výrobné procesy v priemysle, stavebnej výrobe a predovšetkým v doprave. Výrazný hluk emituje automobilová doprava v rozmedzí 62-74 dB(A), predovšetkým na dominantných vnútorných cestách v obci.

Ovzdušie - na znečisťovaní ovzdušia stacionárnymi zdrojmi sa predovšetkým podieľa priemyselný komplex Duslo, a.s. Zdrojom emisií základných znečisťujúcich látok (TZL, oxidy síry, dusíka, CO a organické látky) je tepláreň (viac ako 70 % týchto emisií), spaľovňa „N“ odpadov a niektoré špeciálne chemické výroby (výroba kyseliny dusičnej, čpavku, močoviny, LAD, UGL). Z ostatných znečisťujúcich látok sú produkované najmä alkylalkoholy. Duslo, a.s. patrí medzi 20 najväčších znečisťovateľov ovzdušia v SR (Správy o stave životného prostredia SR 2000 - 2004). V dôsledku útlmu a reštrukturalizácie výroby a zmien technológií, je v Dusle v ostatnom období evidovaný postupný pokles emisií všetkých hlavných znečisťujúcich látok.

Klimatické pomery

Dedina leží v pásme mierneho podnebia s množstvo slnečných dní v roku. Zatiaľ čo leto sa tu vyznačuje horúcim počasím, neraz však s búrkami i krupobitím, zimy necharakterizujú silné mrazy. Pravda, v posledných rokoch aj tu, ako na celom Slovensku, možno pozorovať isté extrémne výkyvy.

Povrchové vody

V období 2001-2002 sa kvalita vôd Váhu zlepšila, v širšom dotknutom území o 1 až 2 stupne. Akosť vody nad zaústením odpadových vôd v riečnom km 81,0: BSK₅ 6,7 mg O₂/l; CHSK 13,7 mg O₂/l; NL 18,5 mg/l; N-HH₄⁺ 0,32 mg/l; P_{celk.} 0,178 mg/l; NEL (rop.l.) 0,3 mg/l. Podľa dlhodobého pozorovania v rámci štátnej pozorovacej siete SHMÚ je v profile Váhu kontaktnom na mesto Sereď stále najhoršia kvalita vôd.

Podzemné vody- potenciálnymi zdrojmi v okrese Šaľa kontaminácie sú skládky, smetiská, plynné a pevné exhaláty a odpadové vody z priemyselnej výroby, poľnohospodárstva a plôch dopravy. Vzhľadom na výrazne urbanizované prostredie a vybudovanú infraštruktúru, je potenciál ďalšej kontaminácie pomerne nízky. Podzemné vody oblasti dolného Váhu patria medzi najviac znečistené v rámci územia SR. Kvalita podzemných vôd údolnej nivy Váhu je sledovaná, prevažne ide o vody tvrdé so zvýšeným až nadlimitným obsahom Fe, Mn, chloridov, dusičnanov, NEL_{UV}, CHSK_{Mn}.

Pôdy - dotknuté územie z hľadiska kontaminácie pôd je v zóne s nízkym obsahom rizikových látok, ktoré sú sledované v celoštátnom monitoringu pôd (VÚPOP Bratislava). Obsah väčšiny rizikových látok - Cd, Pb, Cr, Ni, Pb, Cu, Zn je pod hygienickými limitmi. Zo znečisťujúcich látok sledovaných v monitoringu pôd je obsah sumy polycyklických aromatických uhľovodíkov (PAU) hlboko pod hygienickým limitom. Obsah ostatných polutantov zo skupiny chlórovaných uhľovodíkov (PCB, HCH, DDT) a ropného znečistenia (NEL) v plošne významnejšej miere nebol zaznamenaný (tzv. bodové znečistenia nie sú predmetom monitoringu pôd). Lokálne znečistenie pôd je viazané na skládky odpadu, poľných hnojísk, fariem živočíšnej výroby a hospodárskych dvorov, cesty a ornú pôdu. Priepustnosť a retenčná schopnosť pôd dotknutého územia je stredná až veľká, pôdna reakcia je slabo až stredne alkalická, pôdy majú mierne vlhký režim. Podľa zrnitostných tried na lokalite navrhovanej činnosti sú pôdy piesčité a v kontaktnom okolí (podľa genézy materskej horniny a absolútnej výšky) sú pôdy od hlinito-piesčitých až po ílovito-hlinité až ílovité.

Rastlinstvo a živočíšstvo - zdravotný stav porastov a ich druhová pestrosť je nízka, prevažujú monokultúrne topoľové porasty, významný je tu výskyt iných nepôvodných druhov. Hospodárenie na LPF sa vykonáva formou celoplošnej obnovy so zásadne nepriaznivými vplyvmi na biotu.

V poľnohospodársky využívanom území sú vplyvy ľudskej činnosti na biotu podstatne intenzívnejšie a rozsiahlejšie. Prevažná časť územia bola premenená na veľkoblokové pozemky ornej pôdy, urbanizované a priemyselné plochy. Pôvodné druhy z územia buď vymizli, alebo boli vytlačené do plošne malých a relatívne nepoškodených, pôvodným blízkych biotopov. Druhotné stanovištia boli osídlené najmä synantropnými druhmi - v území tak výrazne stúpa význam relatívne zachovalých lesných porastov, ktoré sa vyskytujú vo fragmentoch. **Biotopy živočíchov** vo vzťahu k navrhovanej činnosti nie sú ohrozené, resp. úroveň ohrozenia je veľmi nízka.

Biotické a abiotické zložky prírodného prostredia lokality navrhovanej činnosti nie sú významnejšie z hľadiska súčasného stavu štruktúry vzťahov v území a vo vzťahu k zmenám

podmienеныmi prevádzkovaním navrhovanej činnosti. Lokalita je v súčasnosti charakteristická typickými civilizačnými prejavmi.

Odpady

Zber a zneškodňovanie zmesového KO v obci sa vykonáva množstevným zberom. Obec má zavedený separovaný zber plastov, papiera, kovov, BRO, elektrického a elektronického odpadu a batérií.

Žiarenie a iné fyzikálne polia

Nie sú známe výsledky prieskumov vo vzťahu k lokalite návrhu.

Zdravotný stav obyvateľstva a celková kvalita životného prostredia pre človeka

Medzi najvýznamnejšie problémy zdravotného stavu sa zaraďujú srdcovo-cievne, nádorové, diabetické ochorenia, psychické a psychosomatické choroby, choroby dýchacích ústrojov, rizikové tehotenstvá, alergie, pričom všetky majú stúpajúci trend. Nepriaznivý je vývoj chorobnosti detskej populácie.

Úmrtnosť v okrese je vyššia ako v SR. Príčiny úmrtnosti sú rôzne - zlé životné a pracovné podmienky v nedávnej minulosti podmienené dynamickým rozvojom netradičných priemyselných odvetví, poľnohospodárstva, ale aj s tým spojená reštrukturalizácia sociálnych a ekonomických vzťahov a aj tradičné životné a stravovacie návyky. Predčasné úmrtia predstavujú choroby nádorového charakteru, srdcovo-cievne choroby a choroby dýchacích ciest.

Celková kvalita životného prostredia pre človeka je súhrnom kvalít jeho jednotlivých zložiek, predovšetkým kvality ovzdušia. Priamy vplyv životného prostredia na zdravotný stav obyvateľstva (okrem havárií, úrazov) je ťažko hodnotiť aj vzhľadom na to, že príčinnosť chorôb je multifaktoriálna a výrazný podiel na chorobnosti má aj životný štýl, genetické faktory, stresy, úroveň zdravotníctva. Taktiež v súčasnosti dostupné údaje neumožňujú dostatočne kvantitatívne určiť podiel kontaminácie životného prostredia na vývoji zdravotného stavu. Vplyv životného prostredia sa odhaduje na 15 - 20 %.

IV. VPLYVY NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽSTVA VRÁTANE KUMULATÍVNYCH A SYNERGICKÝCH

Požiadavky na vstupy:

Záber pôdy : Navrhovaná činnosť bude realizovaná v súčasnosti využívanom prevádzkovanom areáli – jestvujúcim zariadení na zber odpadov v Močenku, ktorý napojením na technickú a dopravnú infraštruktúru vyhovuje potrebe navrhovanej činnosti. Na pozemku vedľa existujúcej haly bude vybudovaná spevnená plocha o výmere 407 m². K ovplyvneniu geomorfológie daného územia nepríde.

Spotreba vody : Zmena navrhovaná činnosť nemá nároky na spotrebu vody, ktorá zostane

na tej istej úrovni jestvujúceho zberného dvora.

Spotreba zemného plynu : Zmena navrhovanej činnosti nevytvára nároky na spotrebu plynu.

Energetická bilancia: Zmena navrhovanej činnosti nevytvára nároky na energetickú bilanciu.

Doprava : Realizáciou navrhovanej činnosti bude využitá existujúca infraštruktúra, zmena nevyvoláva potrebu budovania ďalšej infraštruktúry, dá sa však počítať s miernym nárastom dopravy, cca 5 vozidiel týždenne.

Materiálové vstupy:

Zmena navrhovanej činnosti predpokladá zber nasledovných odpadov:

Katalógové číslo odpadu	Názov druhu odpadu	Kategória odpadu
160104	Staré vozidlá	N
160106	Staré vozidlá neobsahujúce kvapaliny a iné nebezpečné časti	O

Pracovné sily : Zmena navrhovanej činnosti si nevyžaduje žiadne zmeny v pracovnom obsadení prevádzky.

Preložky a vyvolané investície : Realizácia navrhovanej činnosti si nevyžiada preložky inžinierskych sietí a vyžiada si iba drobné stavebné úpravy pre zabezpečenie plochy na zber starých vozidiel.

Údaje o výstupoch :

Ovzdušie: Realizáciou dodatočnej činnosti, teda rozšírenia zberu o zber starých vozidiel nedôjde k takým výstupom, ktoré by ovplyvňovali kvalitu ovzdušia oproti súčasnému stavu.

Vodné pomery (odpadové vody, splaškové vody, dažďové vody) : Realizácia navrhovanej činnosti nemá žiadny vplyv na vodné pomery t.j. nebude mať vplyv na kvalitu vody, na výšku hladiny podzemnej vody a ani na výdatnosť vodných zdrojov a neovplyvní ani hydrologické a hydrogeologické pomery dotknutého územia, lebo dodržaním potrebných technických opatrení je vylúčené riziko ohrozenia kvality podzemných vôd. Počas prevádzky nedôjde k vzniku priemyselných odpadových vôd. Dažďové vody budú samospádom vedené do žlabu, kde sa bude nachádzať odlučovač ropných látok. Vyčistené vody budú nasmerované do vsaku.

Hluk a vibrácie : Realizácia navrhovanej činnosti nemá žiadny vplyv na zvýšenie hladiny hluku a vibrácie . Vzhľadom k tomu, že sa zanedbateľne zvýši intenzita dopravy je zvýšenie hladiny hluku, ktoré bude spôsobené dopravou zanedbateľné (5 vozidiel týždenne).

Žiarenie a iné fyzikálne polia : Navrhovaná činnosť nebude zdrojom žiarenia a iných fyzikálnych polí.

Zápach a iné výstupy: Navrhovaná činnosť nebude zdrojom zápachu a iných výstupov.

Významné terénne úpravy a zásahy do krajiny : Navrhovaná činnosť nevyvolá významné terénne úpravy a zásahy do krajiny vyžiada si iba drobné stavebné úpravy pre zabezpečenie plochy na zber starých vozidiel.

Údaje o predpokladaných priamych a nepriamych vplyvoch na životné prostredie

Vplyvy na obyvateľstvo : Počas realizácie navrhovanej činnosti sa neprejaví nepriaznivé vplyvy na obyvateľov. Plocha na ktorej sa navrhuje vykonávať zber starých vozidiel sa nachádza vo vyčlenenom priestore existujúceho areálu zariadenia na zber odpadov. Plocha bude spevnená, oploštená, prístupná z jestvujúcej komunikácie a spĺňa požiadavky vyplývajúce z platnej legislatívy v odpadovom hospodárstve. Zariadenie na zber odpadov zanedbateľne zvýši intenzitu dopravy. Zvýšenie hladiny hluku, ktoré bude spôsobené dopravou je zanedbateľné (5 vozidiel týždenne). Realizáciou navrhovanej činnosti nedôjde k významnému zvýšeniu koncentrácie imisí základných znečisťujúcich látok. Zdravotný stav obyvateľstva nebude posudzovanou činnosťou ovplyvnený.

Vplyvy na horninové prostredie, nerastné suroviny, geodynamické javy a geomorfologické pomery

Horninové prostredie : Vplyv na horninové prostredie sa nepredpokladá.

Nerastné suroviny : V dotknutom území ani v jeho okolí sa nenachádza žiadne ťažené ani výhľadové ložisko nerastných surovín.

Geodynamické javy a geomorfologické pomery: Navrhovaná činnosť nebude mať vplyv na geodynamické javy a geomorfologické pomery .

Vplyvy na klimatické pomery: Navrhovaná činnosť nebude mať vplyv na klimatické pomery .

Vplyvy na ovzdušie : Počas prevádzky zariadenia na zber starých vozidiel vzhľadom na jeho veľkosť, využitie, vybavenie a lokalizáciu nie je predpoklad výrazného zvýšenia množstva

znečisťujúcich látok z dopravy a manipulácie s odpadmi oproti súčasnému stavu.. Počas prevádzky navrhovanej činnosti nie sú očakávané vplyvy, ktoré významne ovplyvnia ovzdušie. Prírastok emisií z automobilovej dopravy v dotknutom území nebude tak významný, aby výrazne ovplyvnil kvalitu jeho ovzdušia v porovnaní so súčasným stavom.

Vplyvy na vodné pomery : Realizácia navrhovanej činnosti nemá žiadny vplyv na vodné pomery t.j. nebude mať vplyv na kvalitu vody, na výšku hladiny podzemnej vody a ani na výdatnosť vodných zdrojov a neovplyvní ani hydrologické a hydrogeologické pomery dotknutého územia a nebude mať vplyv na kvalitatívno-quantitatívne pomery povrchových a podzemných vôd. Vzhľadom na technické riešenie zariadenia na zber odpadov nebude vznikať možnosť znečistenia spodných vôd. Podlahy priestorov manipulácie a skladovania nebezpečných odpadov budú zabezpečené proti možnosti úniku nebezpečných látok do podlažia.

Vplyvy na pôdu : Realizáciou navrhovanej činnosti nedôjde k záberu lesného a poľnohospodárskeho pôdneho fondu.

Vplyvy na faunu, flóru a ich biotopy: V hodnotenom území sa nevyskytujú chránené, vzácne a ohrozené druhy rastlín a živočíchov ani ich biotopy. Územím neprechádzajú migračné koridory živočíchov. Navrhovaná činnosť nemá žiadny vplyv na chránené, vzácne a ohrozené druhy rastlín ani na živočíchy a ich biotopy.

Vplyvy na krajinu – štruktúru a využívanie krajiny, krajinný obraz : Navrhovaná činnosť nemá žiadny zásadný vplyv na štruktúru a využívanie krajiny a na krajinný obraz širšieho okolia.

Vplyvy na dopravu : Minimálny nárast zaťaženia dopravou vyvolaný realizáciou navrhovanej činnosti nie je vzhľadom na súčasnú intenzitu dopravy významný.

Vplyvy na chránené územia a ich ochranné pásma: Navrhovaná činnosť nezasahuje do chránených vtáčích území, území európskeho významu ani súvislej európskej sústavy chránených území NATURA 2000. Nezasahuje do veľkoplošných ani maloplošných chránených území prírody. Územie, v ktorom sa činnosť navrhuje sa nachádza v 1. Stupni ochrany podľa zák. č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov. Navrhovaná činnosť nezasahuje ani do chránených vodohospodárskych oblastí.

Vplyvy na územný systém ekologickej stability: Realizácia činnosti na dotknutom území nezasahuje do žiadneho z prvkov RÚSES preto realizácia zámeru nebude mať negatívny vplyv na prvky RÚSES.

Vplyvy na urbárny komplex a využívanie zeme: Vzhľadom na doterajšiu existujúcu činnosť na území a na ňom navrhovaná činnosť nemá žiadny negatívne vplyv na urbárny

komplex obce Močenok a okolia

Vplyvy na kultúrne a historické pamiatky: Navrhovaná činnosť nemá žiadny vplyv na pamiatkovo chránené objekty.

Vplyvy na archeologické náleziská :Navrhovaná činnosť nemá žiadny vplyv na archeologické náleziská.

Vplyvy na paleontologické náleziská a významné geologické lokality: Navrhovaná činnosť nemá žiadny vplyv na pamiatkovo chránené objekty na paleontologické náleziská a významné geologické lokality.

Vplyvy na kultúrne hodnoty nehmotnej povahy : Navrhovaná činnosť nemá žiadny vplyv na kultúrne hodnoty nehmotnej povahy.

Iné vplyvy

Vplyvy na hlukovú situáciu :Z celkového hľadiska navrhovaná činnosť nemá významný negatívny vplyv na hlukovú situáciu okolia.

Zápach: Navrhovaná činnosť nemá žiadny vplyv na emisie (zápach) v prostredí .

Komplexné posúdenie vplyvov z hľadiska ich významnosti a ich porovnanie s platnými právnymi predpismi :

Popísané vplyvy predstavujú takmer mizivé riziko ohrozenia životného prostredia a zdravia obyvateľov. Pozitívne vplyvy navrhovanej činnosti sa prejavia predovšetkým v nakladaní s odpadom s cieľom čo najvyššieho následného zhodnocovania a znižovania celkového množstva odpadu zneškodňovaného skládkovaním, čo je plne v súlade s cieľmi Programu odpadového hospodárstva Slovenskej republiky, ktorý uprednostňuje materiálové zhodnotenie odpadov pred ich zneškodnením. Vplyvy počas navrhovanej činnosti budú mať charakter dlhodobý a trvalý, ale z celkového pohľadu pozitívny.

Prevádzkové riziká a ich možný vplyv na územie : Riziká pri navrhovanej činnosti je možné eliminovať dôsledným dodržiavaním podmienok bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Dôležité sú podmienky požiarnej ochrany a prístup k objektom v prípade použitia požiarnej techniky po spevnených prístupových plochách.

Vzhľadom na charakter prevádzky a technické riešenie areálu nie je reálny predpoklad vzniku havárií s negatívnym vplyvom na životné prostredie.

Potenciálne riziká počas prevádzky navrhovanej činnosti v prípade poškodenia alebo ohrozenia životného prostredia je možné špecifikovať v rozsahu a pravdepodobnosti výskytu a to únik škodlivých látok do prostredia, havárie, výbuchu plynu, úder bleskom, požiaru a nebezpečenstva dopravných kolízií.

Vzhľadom k tomu, že k vzniku havárie môže dôjsť len po zlyhaní technických zábran pôsobením vonkajších činiteľov alebo obzvlášť neopatrnou a nezodpovednou manipuláciou, pohybom strojov a vozidiel v areáli. Riziká technického pôvodu je možné eliminovať pri dodržaní všetkých prevádzkových, organizačných, požiarnych a bezpečnostných predpisov. Na základe uvedených vplyvov hodnotenej činnosti nie je predpoklad vzniku žiadnych vyvolaných súvislostí s priamym negatívnym dopadom na súčasný stav životného prostredia predmetného územia a jeho okolia.

Hodnotenie zdravotných rizík : Hodnotenie zdravotných rizík predstavuje odhad miery závažnosti záťaže ľudskej populácie vystavenej zdraviu škodlivým faktorom životných podmienok a pracovných podmienok a spôsobu života s cieľom znížiť zdravotné riziká. Navrhovaná činnosť nepredstavuje nebezpečenstvo, ktorá by významne zaťažovala životné prostredie emisiami, hlukom, produkciou odpadových vôd, neprimeranými nárokmi na energiu, vodu, zásobovanie plynom, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na zdravie ľudí. Priame zdravotné riziká počas prevádzky budú znášať len pracovníci obsluhy. Riziká sú spojené s nebezpečnými vlastnosťami odpadov a s prevádzkou zariadenia na zber odpadov. Tieto riziká sú obvyklé pre podobný typ prevádzky. Zariadenia v prevádzke sú konštruované tak, aby nemohlo dôjsť k priamemu ohrozeniu zdravia a života pracovníkov. Prevádzkou navrhovanej činnosti pri dodržaní platných bezpečnostných a hygienických limitov sa nepredpokladá také ovplyvňovanie životného prostredia, ktoré by mohlo zhoršiť zdravotný stav obyvateľstva. Technologické, technické a bezpečnostné opatrenia v maximálnej miere zabezpečujú vylúčenie prevádzkových rizík s nepriaznivým vplyvom na životné prostredie a zdravie človeka.

Posúdenie súladu navrhovanej činnosti s platnou územnoplánovacou dokumentáciou a ďalšími relevantnými strategickými dokumentmi :

Posudzované územie tvorí súčasť technickej infraštruktúry mesta kde je umiestnený aj jestvujúci areál zariadenia na zber odpadov. V zariadení na zber odpadov sa budú vykonávať rovnaké činnosti ako doteraz iba sa rozšíri ponuka zberaných odpadov o zber starých vozidiel. Existujúca činnosť Zber a výkup kovových odpadov je schválená obcou na území, na ktorom sa nachádza. Nová činnosť, ktorá pribudne, zber starých vozidiel je predrokováný s obcou, obec vyjadrila kladné ústne stanovisko k danej činnosti.

Navrhovaná prevádzka zariadenia na zber odpadov rozšírená o zber starých vozidiel je prevádzka v ktorej sa vykonáva zber (výkup) vybraných druhov odpadov, tieto sa v prevádzke dočasne zhromažďujú a po naplnení kapacít expedujú do príslušných zariadení na zhodnotenie.

V. Všeobecne zrozumiteľné záverečné zhrnutie

Zmena činnosti spočíva v rozšírení zberu kovových odpadov o staré vozidlá. Na to, aby mohla byť táto činnosť zrealizovaná, investor vybuduje spevnenú plochu o rozlohe 407 m² pre maximálne 20 áut. Plocha bude spĺňať všetky legislatívne požiadavky na ochranu životného prostredia.

VI. PRÍLOHY

1. *INFORMÁCIA O TOM, ČI NAVRHOVANÁ ČINNOSŤ BOLA POSUDZOVANÁ PODĽA ZÁKONA*

Predmetné rozhodnutie je v prílohe tohto oznámenia.

2. *MAPY ŠIRŠÍCH VZŤAHOV S OZNAČENÍM UMIESTNENIA ZMENY NAVRHOVANEJ ČINNOSTI V DANEJ OBCI A VO VZŤAHU K OKOLITEJ ZÁSTAVBE*

Situácia je v prílohe

3. *VÝPIS Z KATASTRA NEHNUTEĽNOSTÍ*

4. *ZMLUVA O PRENÁJME*

VII. DÁTUM SPRACOVANIA

Február 2016

VIII. MENO, PRIEZVISKO, ADRESA A PODPIS SPRACOVATEĽA OZNÁMENIA

Ing. Viera Belovičová
Nitrianska 1764/30
927 05 Šaľa

IX. PODPIS OPRÁVNENÉHO ZÁSTUPCU NAVRHOVATEĽA

Juraj Šimko

